

Capítol 39

Advocat i Client

El nom de Sr. Vholes, precedit de la indicació Entresòl, figura inscrit en un muntant de la porta de Symond's Inn de Chancery Lane: un edifici lamentable, opac, irrellevant i petit, semblant a un gran contenidor d'escombraries amb dos compartiments i un sedàs. Sembla que en Symond era un home estalviador que aixecà la seva casa amb material d'edificis antics especialment procliu a corcar-se, a la brutícia i a la total ruïna i decadència, i que va perpetuar el nom de Symond amb una consemblant misèria. Aquarterat en aquesta llardosa làpida en memòria d'en Symond, hi ha el blasó legal del Sr. Vholes.

El bufet del Sr. Vholes, de caracter retret i de situació retreta, està entatxonat en un racó i parpelleja en una paret cega. Un passadís de tres peus d'amplada, fosc i d'enllosat irregular, duu el client a la porta gairebé negra com l'atzabeja del Sr. Vholes, situada en un angle absolutament fosc, fins i tot si és el matí més lluminós de ple estiu, i obstaculitzat per una mampara negra de l'empostissat de l'escala contra la qual els ciutadans apressats generalment s'obren les celles. Les estances del Sr. Vholes són d'unes proporcions tan reduïdes que un escriptor pot obrir la porta sense moure's del seu tamboret, mentre que l'altre, que està colze a colze al mateix escriptori, remena el foc amb idèntica comoditat. La ferum com de xai malsà, barrejada amb una sentor d'humitat i pols, pot ser deguda al consum d'espelmes de sèu de xai al vespre -i sovint a ple dia-, i a la descomposició dels documents de pergami i pells que hi ha en calaixos greixosos. Per altra part, l'aire és viciat i resclosit. No s'ha pintat o emblanquinat des de temps immemorial, les dues xemeneies fumegen i arreu hi ha una lleugera pàtina d'estalzí; les finestres, descolorides i malmeses, emmarcades en un gran bastiment, només posseeixen una característica pròpia: la determinació a romandre sempre brutes i sempre tancades, a menys que les forcin. Això explicaria el fenomen que la més atrotinada de les dues, quan fa calor, tingui habitualment un feix de llenya inserit entre les dues mandíbules.

El Sr. Vholes és una persona molt respectable. No s'encarrega de gaires afers, però és un home respectable. Els advocats més eminents que han fet, o estan fent grans fortunes, consideren que és un home absolutament respectable. En la seva pràctica professional mai no deixa escapar cap oportunitat, fet que és un senyal de respectabilitat. No es lliura mai a cap plaer, fet que és un altre senyal de respectabilitat. És reservat i seriós, un altre senyal de respectabilitat. Té problemes digestius, cosa altament respectable. I de l'herba en fa palla, que és com carn, per a les seves tres filles. I es cuida de mantenir el seu pare a la Vall de Taunton.

L'únic principi fonamental de la jurisprudència anglesa és el negoci pel negoci. No n'hi ha cap altre que es mantingui de manera clara, certa i

consistent a través dels seus envitricollats procediments. Sota aquest punt de vista esdevé un conjunt coherent i no el monstruós laberint que els profans acostumen a pensar. Només cal fer-los adonar clarament d'una vegada que el seu objectiu fonamental és el negoci pel negoci a les seves costelles, i llavors segurament deixaran de protestar.

Tanmateix, en no percebre això amb tota claredat -en veure-ho només a mitges i de manera confusa-, els profans de vegades ho pateixen silenciosament i de mala gana en la seva butxaca, i es fan un tip de rondinar. Llavors la respectabilitat del Sr. Vholes es posa en joc contra ells. “Abrogar aquesta ordenança, senyor meu” -diu el Sr. Kenge a un ressentit-, “abrogar-la, senyor meu? Mai, no pas amb el meu consentiment. Modifiqui aquesta llei, senyor, i quin efecte causarà la seva acció barroera damunt d'una classe de lletrats molt dignament representada, permeti'm que l'hi digui, per l'advocat de la part contrària, el Sr. Vholes? Senyor, aquesta classe de lletrats seria esborrada de la faç de la terra. Per tant, vostè no pot permetre ... volia dir, el sistema social no es pot permetre ... perdre homes de la mena del Sr. Vholes. Diligents, perseverants, assenyats i habilidosos en els negocis. Estimat senyor, comprenc els seus sentiments contra l'estat de coses actual, que en el seu cas em faig càrrec que li és una mica perjudicial, però no alçaré mai la veu per anorrear homes de la talla del Sr. Vholes”. La respectabilitat del Sr. Vholes fins i tot ha estat citada amb efectes demolidors davant de comitès del Parlament, com per exemple les declaracions d'un distingit advocat, consignades en el següent extret oficial: “Pregunta -número cinc-cents disset mil vuit-cents seixanta-nou-: Si l'he comprès correctament, aquestes formalitats de procediment ocasionen retards innegables? Resposta: Sí, algun retard. Pregunta: I grans despeses? Resposta: És evident que no es poden tramitar a canvi de res. Pregunta: I maldecaps indescriptibles? Resposta: No estic en disposició de poder-ho dir. Mai no m'han causat cap maldecap; ans al contrari. Pregunta: Però creu que la seva abrogació perjudicaria una determinada classe de lletrats? Resposta: N'estic completament segur. Pregunta: Podria citar algú d'aquesta classe? Resposta: Mencionaria sens cap mena de dubtes el Sr. Vholes. S'arruïnaria. Pregunta: Dins la seva professió, es considera el Sr. Vholes un home respectable? Resposta -que provocà l'ajornament de la instrucció durant deu anys-: “El Sr. Vholes està considerat, dins la professió, com un home absolutament respectable”.

De la mateixa manera, en converses de caire familiar, personalitats civils no menys interessades remarquen que no saben on anirà a parar la nostra època; que ens llancem al precipici; que ara ja ha desaparegut una altra cosa; que aquests canvis seran mortals per a persones com en Vholes: home d'una respectabilitat indubtable, amb el pare a la Vall de Taunton i tres filles a casa. Avanci unes quantes passes més en aquesta direcció -diuen ells-, i què se'n farà del pare d'en Vholes? S'ha de morir? I de les filles d'en Vholes? Han de ser

modistes o governantes? Atès el cas que el Sr. Vholes i els seus parents fossin petits cabdills caníbals i es plantegés abolir el canibalisme, aquests indignats portaveus formularien el cas així: Prohibiu menjar carn humana i matareu de gana els Vholes!

En resum, el Sr. Vholes, amb les seves tres filles i el seu pare a la Vall de Taunton, no deixa de ser útil, com ho és una biga, per apuntalar una institució ruïnosa que constitueix un perill i una molèstia. Entre la majoria de les persones de les grans instàncies, no es tracta mai de triar entre injust i just - és una consideració completament fora de lloc-, sinó si és avantatjós o perjudicial per a la legió absolutament respectable dels Vholes.

Fa deu minuts que el Cancellier ha clausurat les sessions i ha començat les vacances d'estiu. El Sr. Vholes i el seu jove client han tornat al seu cau oficial amb diverses carteres blaves embotides apressadament, desproveïdes de la seva forma habitual, tal com les serps més grosses en els primers moments d'haver engolit la presa. El Sr. Vholes, callat i impassible, tal com escau a una persona tan respectable, es treu els ajustats guants negres com si s'escorxés les mans, empeny enlaire el seu encastat barret, com si s'arranqués la cabellera, i s'asseu a l'escriptori. El client tira al terra els seus guants i el seu barret... els llença sense ni mirar-los ni preocupar-se d'on han anat a parar; es deixa caure en un sofà mig sospirant i mig rondinant; recolza la seva adolorida testa en una mà, i fa l'efecte de ser el retrat de la Desesperació Juvenil.

—Un cop més no s'ha fet res! -diu en Richard- No s'ha fet res de res!

—No digui que no s'ha fet res, senyor -contesta el plàcid Vholes-. Això no gens just, senyor, gens ni mica.

—I doncs, què s'ha fet? -pregunta en Richard girant-se cap a ell amb pessimisme.

—Això només és una part de la qüestió -contesta en Vholes-. La veritable qüestió consta de dues parts, el que s'està fent i el que es farà.

—I què s'està fent? -pregunta el malhumorat client.

En Vholes, assegut amb els braços damunt l'escriptori, fa coincidir pausadament els capcirons dels cinc dits de la mà dreta amb els capcirons dels cinc dits de la mà esquerra, els torna a separar pausadament, i tot mirant fixament i amb calma el seu client contesta:

—Moltes coses s'estan fent, senyor. Hem posat l'espatlla a la roda, Sr. Carstone, i la roda comença a girar.

—Sí, amb Ixió¹ damunt. Com m'ho faré per suportar aquests quatre o cinc maleïts mesos? -exclama el jove, que s'alça de la cadira i es posa a passejar pel despatx.

—Sr. C. -contesta en Vholes sense treure-li els ulls del damunt,

¹Segons la mitologia grega, Ixió, rei dels làpites, fou condemnat a giravoltar eternament, fermat a una roda encesa, per haver intentat seduir Hera, esposa i germana de Zeus.

sigui on sigui-, té un geni molt viu i em sap greu per vostè. Perdoni'm si li recomano que no s'impacienti tant, que no sigui tan impetuós, que no es consumeixi d'aquesta manera. Ha de tenir més paciència. Ha de ser més soferit.

—De fet, hauria d'imitar-lo a vostè, oi, Sr. Vholes? -diu en Richard, que es torna a asseure amb una rialla d'impaciència i es posa a copejar ritmicament la desgastada catifa amb la bota.

—Senyor -contesta en Vholes sense deixar de mirar el seu client, tant amb els ulls com amb la seva apetència professional com si en fes un àpat inacabable-. Senyor -contesta en Vholes amb veu cavernosa i calma sonsa-, no he tingut mai la pretensió de proposar-me com a model perquè vostè o qualsevol persona m'imiti. Si puc deixar a les meves tres filles un nom honorable, ja en tinc prou, no sóc un egoista. Però, com que m'assenyala tan directament, he de reconèixer que m'agradaria imbuir-li una mica de la meva ... vinga senyor, és a punt de dir insensibilitat, i li asseguro que no hi tinc res en contra ... diguem-ne insensibilitat ... una mica de la meva insensibilitat.

—Sr. Vholes -es justifica el client, una mica avergonyit-, no tenia pas la intenció d'acusar-lo d'insensible.

—Crec que sí, senyor, malgrat que no ho sabés -contesta l'equànim Vholes-. És molt natural. El meu deure consisteix a servir els seus interessos amb sang freda, i comprenc perfectament que des de la seva exaltada sensibilitat, en moments com el present, jo pugui semblar-li insensible. Les meves filles em coneixen millor, el meu pare, ja ancià, em coneix millor. Però em coneixen des de fa molt més temps que vostè, i l'ull refiat de l'afecte no és l'ull desconfiat dels negocis. No és que em queixi, senyor, que l'ull pels negocis sigui desconfiat, ans al contrari. Mentre tingui cura dels seus interessos, vull que se'm sotmeti als màxims controls que sigui possible, és just que se me'n facin; desitjo que em qüestionin. Però els seus interessos, Sr. Carstone, requereixen tenir el cap fred i procedir metòdicament; i no puc actuar altrament ... no, senyor, ni que sigui per complaure'l.

El Sr. Vholes, després de mirar-se el gat del bufet que sotja pacientment un cau de ratolí, fixa la seva mirada en el seu jove client com si el volgués encantar, i continua parlant amb la seva veu closa i mig inaudible, com si estigués posseït per un esperit impur que ni gosés sortir ni parlar clar.

—Em pregunta, senyor, què podrà fer durant les vacances. Tenia entès que els militars disposen de molts recursos per divertir-se, si s'ho proposen. Si m'hagués preguntat a mi el que faré durant les vacances, li hagués contestat ben de pressa. Em cuidaré dels seus interessos. Em podrà trobar aquí dia rere dia, al servei dels seus interessos. Aquest és el meu deure, Sr. C.; no m'importa que sigui el període hàbil de la judicatura o que siguin vacances. Si vostè vol fer-me una consulta relativa als seus interessos, em trobarà sempre aquí, sigui l'època que sigui. Altres lletrats se'n van de la ciutat. Jo no. No els culpo que se'n vagin; simplement dic que jo no me'n vaig. Aquest escriptori és

el seu penyal, senyor!

El Sr. Vholes hi dóna un cop i ressona tan buit com un taüt. No per en Richard, però. A ell, li sona a encoratjament. Potser el Sr. Vholes ho sabia.

—Sr. Vholes, sé perfectament bé -diu en Richard amb més familiaritat i de més bon humor- que vostè és la persona més de fiar de tot el món, i que tenir tractes amb vostè és tenir tractes amb un home de negocis que no es deixa ensarronar. Però posi's en el meu cas, arrossegant aquesta vida destarotada, enfonsat cada dia més i més en les dificultats, sempre esperant i sempre decebut, conscient que canvi rere canvi vaig empitjorant i que cap canvi no millora res, i s'adonà, com jo, que de vegades és un cas que pinta molt negre.

—Ja sap, senyor -diu el Sr. Vholes-, que mai no dono esperances. Des del primer moment, Sr. C., li vaig dir que mai no dono esperances. Especialment en un cas com aquest, on la major part de les costes surten de l'herència, no tindria la bona reputació que tinc si donés esperances. Podria donar la impressió que les costes siguin el que pretenc. Tanmateix, quan diu que res no ha millorat, considerant els fets imparcialment, cal que ho negui.

—Sí? -fa en Richard eixorovint-se-. Però d'on ho treu això?

—Sr. Carstone, a vostè el representa ...

—Ho acaba de dir fa un moment: un penyal.

—Sí senyor -diu el Sr. Vholes brandant suaument el cap i picant damunt l'escriptori buit, que ressona com si la cendra caigués damunt la cendra i la pols damunt la pols-, un penyal. Això ja és alguna cosa. Gaudeix de representació pròpia i ja no es troba confós i perdut dins els interessos d'altres persones. Això ja és alguna cosa. El procés no està adormit, el desvetllem, l'airegem, el fem caminar. Això ja és alguna cosa. Ja no és només el plet de Jarndyce, ni de fet ni de nom. Això ja és alguna cosa. Ara ningú pot fer-ne el que li vingui de gust, senyor. I això, de ben segur, és alguna cosa.

En Richard, amb la cara enrogida de sobte, pica damunt la taula amb el puny clos.

—Sr. Vholes! Si quan vaig anar per primer cop a la casa de John Jarndyce, algú m'hagués dit que era qualsevol cosa menys l'amic desinteressat que semblava -que era el que gradualment ha manifestat ser- no hagués pogut trobar mots prou contundents per rebutjar la infàmia; no l'hagués defensat mai amb prou força. Que poc que coneixia el món! Ara, però, li asseguro que per mi representa la personificació del procés; que, en lloc de ser una abstracció, és en John Jarndyce; que com més pateixo més m'indigno contra ell; que cada nova dilació, cada nou desengany, no són altra cosa que noves injúries que em fa en John Jarndyce.

—No, no -diu en Vholes-. No digui això. Tots hem de tenir paciència. A més, mai no denigro ningú, senyor, mai no denigro.

—Sr. Vholes -contesta l'indignat client-, sap tan bé com jo que, si

ell hagués pogut, hagués escanyat el procés.

—No hi prenia part -admet el Sr. Vholes de mala gana-. Realment no hi prenia part. De totes maneres, però, de totes maneres, podia tenir intencions conciliadores. Qui pot sondejar el cor, Sr. C.?

—Vostè -contesta en Richard.

—Jo, Sr. C.?

—Bé, com a mínim per saber quines eren les seves intencions. Els nostres interessos són o no són conflictius? Con ... tes ... ti'm! -diu en Richard, acompanyant aquestes tres darreres síl·labes amb tres cops de puny damunt el penyal de la seva salvació.

—Sr. C. -contesta en Vholes amb la mateixa actitud i sense ni un parpelleig dels seus ulls famolencs-, mancaria al meu deure com a conseller legal seu i deixaria de ser fidel als seus interessos, si veiés que els seus interessos són idèntics als de John Jarndyce. No són tal cosa. Mai no jutjo les intencions; tinc un pare i al mateix temps sóc pare, i mai no jutjo les intencions. Però no eludiré un deure professional, malgrat que sembri conflictes familiars. Suposo que ara em pregunta com a professional sobre els seus interessos. D'acord? Per tant, he de dir-li que no són idèntics amb els del Sr. Jarndyce.

—És clar que no ho són! -exclama en Richard- Vostè ja ho va descobrir fa temps.

—Sr. C. -contesta en Vholes-, desitjaria no dir més del que cal de qualsevol tercera part. Vull deixar el meu nom immaculat i també els béns que pugui aconseguir amb esforç i perseverança per a les meves filles Emma, Jane i Caroline. També desitjo viure amb pau amb els meus col·legues de professió. Quan el Sr. Skimpole em va fer l'honor ... senyor, no dic l'altíssim honor perquè no m'entretinc en afalacs ... de presentar-nos en aquest bufet, li vaig fer saber que no podia donar-li la meva opinió o el meu consell respecte als seus interessos, mentre aquests interessos fossin confiats a un altre membre de la professió. I em vaig sentir amb l'obligació de parlar-li del bufet de Kenge i Carboy en els termes adequats al seu gran prestigi. Tanmateix, vostè, senyor, va considerar oportú retirar els seus interessos d'aquella firma i oferir-me'ls. Els va dur amb les mans netes, senyor, i els vaig acceptar amb les mans netes. Aquests interessos ara són cabdals en aquest bufet. Les meves funcions digestives no van a l'hora, com m'haurà pogut sentir dir, i el descans els aniria bé, però mentre el representi, senyor, no descansaré. Sempre que em necessiti, em trobarà aquí. Citi'm on sigui i vindré. Durant les vacances d'estiu, senyor, dedicaré el meu temps lliure a analitzar més i més detalladament els seus interessos i a fer plans per moure cel i terra -fins i tot el Cancellier, és clar-, passat el període de St. Miquel; i quan per fi el feliciti, senyor -el Sr Vholes ho diu amb la contundència d'un home decidit-, quan per fi el feliciti de tot cor, senyor, per haver aconseguit la seva fortuna -fet del qual podria dir algunes coses més, però ja sap que jo no dono esperances-, no em deurà res llevat del

petit balanç que pugui quedar pendent de les costes entre advocat i client i les taxes que es derivin de l'herència. No desitjo demanar-li, Sr. C., altra cosa que no sigui haver actuat amb energia i zel en el meus deures professionals -no haver actuat de manera passiva i rutinària, senyor: aquesta és la meva única demanda-. Un cop acabi feliçment el meu deure, haurà acabat la nostra relació.

Finalment, en Vholes afegeix, com a corol·lari de la seva declaració de principis, que ja que el Sr. Carstone està a punt de reintegrar-se al seu regiment, potser el Sr. C. podria fer-li el favor de signar una ordre a fi que el seu agent li posi vint lliures a compte.

—Ja que, darrerament, hi ha hagut un cert nombre de consultes i serveis -remarca en Vholes, repassant les pàgines del seu diari-, i aquestes coses sumen, i no em vanto de ser una persona adinerada. Quan vam iniciar la present relació, li vaig especificar amb franquesa -un dels meus principis és la màxima franquesa entre advocat i client- que no era un persona adinerada, i que si buscava grans recursos seria millor que confiés els seus assumptes a Kenge i Carboy. No, Sr. C., aquí no trobarà cap dels avantatges o desavantatges del capital, senyor. Aquest -en Vholes dóna una altra patxada a l'escriptori buit- és el seu penyal; no aspira a ser cap altra cosa.

El client, imperceptiblement alleujat de l'abatiment i amb les seves vagues esperances revifades, agafa ploma i tinta i redacta el taló tot calculant amb perplexitat la data del venciment, fet que deixa entendre la migradesa dels recursos en mans del seu agent. En Vholes, cordat fins al capdamunt en cos i ànima, el mira atentament durant tota l'estona. Durant tota l'estona el gat del bufet d'en Vholes no perd de vista l'amagatall del ratolí.

Finalment, el client, fent-li una encaixada, suplica al Sr. Vholes pel cel i la terra que faci tot el que pugui per ajudar-lo a sortir ben parat del tribunal de la Cancelleria. El Sr. Vholes, que mai no dóna esperances, li posa una mà a l'espatlla i li respon amb un somriure, "Sempre aquí, senyor. Personalment, o per carta, sempre em trobarà aquí, senyor, empenyent la roda". D'aquesta manera s'acomoden; en Vholes, en quedar-se sol, es dedica a passar diverses anotacions de poca vàlua del seu diari al llibre de comptes per subvenir posteriorment a les necessitats de les seves tres filles. Tal com una sol·lícita guineu o una óssa revisen el seu recapte de gallines o viatgers extraviats, pensant en els seus cadells; sense voler menysprear amb aquesta comparació les tres donzelles botonades fins al coll, esprimatxades i malcarades, que viuen amb el paternal Vholes en una casa rústica situada en un jardí humit prop de Kennington.

En Richard, en sortir de la densa penombra de Symond's Inn fa cap a l'assolellada Chancery Lane -perquè resulta que aquí avui hi fa sol-, camina pensativament i tomba cap a Lincoln's Inn, i passa sota l'ombra dels arbres de Lincoln's Inn. Les clapes d'ombra d'aquests arbres sovint han caigut damunt de molts vianants com aquest, damunt del mateix cap cot, les ungles rosegades, la

mirada baixa, el pas mandrós, l'aspecte indecís i absent, adelitat i consumit pel benefici, la vida amargada. Aquest vianant encara no és un perdulari, però podria arribar a ser-ho. La Cancelleria que no reconeix cap raó llevat dels precedents, n'ha acumulat molts de precedents com aquests; i per què un cas hauria de ser diferent d'altres deu mil?

Però encara fa tan poc temps que s'inicià la seva decadència que, mentre s'allunya calmosament, contrariat d'haver d'abandonar aquest lloc durant mesos sencers malgrat que l'odiï, en Richard pot considerar el seu cas com si fos paradoxal. Si bé el seu cor és ple de preocupacions que el consumeixen -incertesa, desconfiança i dubtes-, potser encara hi ha lloc per a una adolorida estranyesa quan recorda que diferent que va ser la seva primera visita aquí, que diferent era ell, que diferent la coloració dels seus pensaments. Tanmateix, la injustícia genera injustícia; lluitar amb ombres i caure vençut incita a erigir realitats corpòries per combatre-les; enfrontat a l'impalpable procés que cap ésser viu pot arribar a entendre, perquè el moment de fer-ho havia passat ja feia molt temps, li suposà un trist alleujament girar-se contra la figura palpable de l'amic que l'hauria salvat de la ruïna i fer-ne el seu enemic. En Richard ha dit la veritat a en Vholes. Tant si està de bon humor com de mal humor, diposita igualment els seus greuges en aquella porta; és allí on s'ha vist frustrat, amb un propòsit deliberat, i aquest propòsit només podia sorgir de l'únic problema que gairebé impregna tota la seva existència; a més, als seus propis ulls li suposa una justificació tenir un antagonista i un opressor de carn i ossos.

Tot això, fa un monstre d'en Richard ... o potser resulta que també la Cancelleria abunda en precedents d'aquesta mena, si pogués comparèixer citada per l'àngel acusador?

Dues parelles d'ulls molt avesats a veure gent com aquesta el contemplen mentre, entristit i rosegant-se les ungles, travessa la plaça i és engolit per l'ombra de la portalada sud. Els propietaris d'aquells ulls són el Sr. Guppy i el Sr. Weelve, que conversaven recolzats contra l'empara de pedra de poca alçada de sota els arbres. Ha passat molt a prop seu sense veure altra cosa que no sigui el terra.

—William -diu el Sr. Weelve allisant-se les patilles-, alguna cosa es crema per aquí! I no es tracta d'una combustió espontània; és una combustió latent, i tant que sí.

—Ah! -fa el Sr. Guppy- No ha volgut deixar de banda Jarndyce contra Jarndyce, i suposo que està de deutes fins al capdamunt. No vaig estar mai gaire al corrent dels seus assumptes. Quan era a prova al nostre bufet s'enlairava com el Monument² He tingut la sort de desempallegar-me'n, sigui com a escriptor o com a client. Bé, Tony, com et deia, això és el que duen entre

²Columna de Londres, de 62 m. d'alçada, que commemora el gran incendi de 1.666 que destruï el centre de la ciutat. Mencionada també a "David Copperfield" cap. 11 i cap. 59.

mans.

El Sr. Guppy, encreuant els braços, torna a recolzar-se contra l'empara, en actitud de prosseguir una conversa interessant.

—I encara no han acabat, senyor -diu el Sr. Guppy-, encara fan inventari, encara revisen documents, encara remenen piles i piles de porqueria. Al pas que van en tenen per set anys més.

—Els ajuda l'Small?

—L'Small ens va deixar amb un preavis d'una setmana. Deia a en Kenge que al seu avi aquest negoci li anava massa gran i que li podria resultar profitós fer-se'n càrrec. Per culpa del seu tarannà reservat hi va haver una certa fredor entre l'Small i jo. Però ell deia que érem tu i jo els que havíem començat, i com que era innegable -perquè ho vam fer-, he reconduït la nostra relació a la situació anterior; així és com m'he assabentat del que duen entre mans.

—Hi has anat de visita?

—Tony -diu el Sr. Guppy una mica desconcertat-, sense cap mena de reserva he de dir-te que aquella casa sense la teva companyia no em fa gaire gràcia, per tant no hi he tornat, i t'he proposat aquesta trobada amb el propòsit d'anar-hi plegats a endur-nos les teves coses. És l'hora en punt! Tony -el Sr. Guppy adopta un to misteriós i tendrament eloqüent-, cal, un cop més, que et faci partícip que, a causa de circumstàncies fora del meu abast, els plans que més acarona han sofert un lamentable trasbals, i també aquella imatge que em va rebutjar i que com amic t'havia mencionat. Aquella imatge s'ha esmicolat, i l'ídol ha rodolat per terra. El meu únic desig respecte d'aquelles coses que havia pensat endur-me amb la teva ajuda amical, és deixar-les estar i soterrar-les en l'oblit. Creus veritablement que és possible -t'ho pregunto com a amic, Tony-, creus versemblant d'alguna manera, segons la coneixença que vas fer d'aquell vell capriciós i enigmàtic que fou víctima de ... l'element espontani ... creuries, Tony, que hi ha la més mínima possibilitat que, pensant-s'ho dues vegades, hagués amagat aquelles cartes en algun altre lloc, després d'haver-lo vist encara viu, i que aquella nit no haguessin quedat destruïdes?

El Sr. Weelve reflexiona durant una estona. Branda el cap. Decididament creu que no.

—Tony -diu el Sr. Guppy, mentre caminen cap a la placeta-. entén-me bé altre cop, com a amic. Et puc assegurar, sense entrar en detalls, que el meu ídol ha caigut. Ara no tinc cap intenció d'estar al seu servei, sinó soterrar-lo en l'oblit. Aquest és el meu compromís. M'hi sento obligat, i l'hi dec a aquella imatge feta miques, com també a circumstàncies fora del meu abast. Si em fessis saber per un gest, una picada d'ull, que en algun lloc del teu anterior allotjament vas veure uns papers que s'assemblaven molt als papers en qüestió, els llançaria al foc, senyor, sota la meva responsabilitat.

El Sr. Weelve fa que sí amb el cap. El Sr. Guppy molt pagat d'ell mateix per haver expressat aquestes observacions amb un to en part legalista i

en part romàntic -perquè aquest cavaller té la dèria de tractar qualsevol assumpte com si fos un interrogatori, o d'expressar qualsevol cosa en forma de recapitulació o discurs-, acompanya honorablement el seu amic cap a la placeta.

Des que existeix, mai no havia disposat d'una font tan inexhaurible -talment la bossa d'en Fortunat³- de xafarderies com la del magatzem de draps i botelles. Normalment, cada matí a les vuit baixen l'avi Smallweed al xamfrà i el transporten dins, acompanyat de la Sra. Smallweed, la Judy i en Bart; i normalment, cada dia s'hi queden fins a les nou del vespre, reconfortats per àpats com de gitanos, no gaire abundants, de la casa de menjars, buscant i remenant, furgant, excavant i cabussejant entre els tresors del malaguanyat difunt. Mantenen amb tant de secret la mena de tresors que hi pugui haver, que el veïnat està embogit. En un accés de deliri s'imaginem que les guinees ragen de les tetes, que les corones omplen a vessar les ponxeres, que matalassos i sofàs antics són farcits de bitllets del Banc d'Anglaterra. Han adquirit la història de sis penics -amb un frontispici plegable i profusament acolorit- del Sr. Daniel Dancer i la seva germana, i també la del Sr. Elwes⁴ de Suffolk, i atribueixen els fets d'aquestes narracions autèntiques al Sr. Krook. Dos cops al dia quan criden l'escombriaire perquè s'endugui una carretada de paperassa, cendres i botelles trencades, s'aplega tot el veïnat i furga en els cabassos a mesura que els treu. Molt sovint es pot veure rondar pels voltants els dos cavallers que escriuen amb les seves petites plomes famèliques sobre paper ceba, que eviten trobar-se perquè darrerament han deixat de ser socis. El Sol explota hàbilment el filó de l'interès predominant mitjançant les vetllades musicals. El petit Swills rep forts aplaudiments quan fa el que en termes professionals anomenen al·lusions castisses al tema; el mateix vocalista improvisa facècies dins les seves interpretacions habituals com tot un geni. Fins i tot la Sta. Melvilleson, en la tradicional melodia escocesa tornada a posar de moda, 'Tots estem d'acord', posa èmfasi a l'expressió 'Als gossos els agrada el brou' -sigui quin sigui aquest beuratge-, amb tanta malícia i tombant el cap envers la casa veïna de tal manera que immediatament es capta que fa referència a l'avidesa del Sr. Smallweed pels diners, i cada nit rep l'honor de fer-ne un doble bis. Amb tot això, el veïnat no s'ha pogut assabentar de res; i com la Sra. Piper i la Sra. Perkins estan dient al darrer llogater, l'aparició del qual ha suposat que tothom fes pinya al seu voltant, això mateix provoca que contínuament es vulgui saber tot i més.

El Sr. Weelve i el Sr. Guppy, sota les mirades de tothom, truquen a la porta barrada del malaguanyat difunt, amb una aura de gran popularitat. Però, com que se'ls permet entrar, contràriament al que esperava el veïnat, esdevenen immediatament populars i es considera que no tenen massa bones intencions.

³Fortunatus's purse: vegis Cap. 18, n.1.

⁴Famosos avars del segle divuitè. Posteriorment, en 'Our Mutual Friend' -1864-65- Book III cap. 6 farà referència a un pamflet "Merryweather's Lives and Anecdotes of Misers" i en transcriurà força anècdotes, precisament de John Elwes i de Daniel Dancer i la seva germana.

Per tota la casa els porticons són gairebé tancats i l'entresòl és prou fosc perquè facin falta espelmes. Introduïts pel Sr. Smallweed, el jove, a la rebotiga, en venir de la llum del dia, de primer no veuen res excepte fosc i ombres, però gradualment van descobrint el Sr. Smallweed, l'avi, assegut a la seva cadira vora d'un pou o una fossa de paperassa, la virtuosa Judy furgant per allà dins com si fos una enterramorts, i la Sra. Smallweed, que seu a prop, a la planta, colgada de neu per una munió de trossos de paper, impresos i manuscrits -nevada que sembla el resultat de l'acumulació de compliments que li han caigut durant tot el dia. Tota la colla, l'Small també, van negres de pols i brutícia i fan una fila tan demoníaca que ni l'aspecte general del lloc ajuda a dissimular. Hi ha més deixalles i andròmines que abans i està més bruta, si tal cosa és possible; a més les traces del seu inquilí difunt li donen un aspecte fantasmal, fins i tot hi ha anotacions seves guixades a la paret.

En entrar els visitants, el Sr. Smallweed i la Judy es pleguen alhora de braços i aturen les seves recerques.

—Ha, ha! -gralla l'avi-. Com va, cavallers, com va! Ve a buscar les seves pertinences, Sr. Weelve? Està bé, està bé. Ha, ha! Si les hagués deixades per aquí més temps, ens haguéssim vist obligats a vendre-les, senyor, per cobrar-nos el lloguer. Aquí es torna a sentir com a casa, oi? Estic content de veure'l, content de veure'l!

El Sr. Weelve, tot donant-li gràcies, llança un cop d'ull al voltant. Els ulls del Sr. Guppy segueixen la mirada del Sr. Weelve. El cop d'ull del Sr. Weelve s'enretira sense haver descobert res. Els ulls del Sr. Guppy tot enretirant-se topen amb la mirada del Sr. Smallweed. El bon jai encara murmura, com un artilugi que se li acaba la corda, “Com va, senyor ... com va ... com”, i en haver-se acabat, cau en un somriure forçat, al mateix temps que el Sr. Guppy es sorprèn de descobrir, al fons de la fosc del seu davant, el Sr. Tulkinghorn, dempeus i amb les mans al darrere.

—Un cavaller que ha tingut l'amabilitat de fer-me d'advocat -diu l'avi Smallweed-. No sóc el tipus de client per a un cavaller de tanta categoria, però és tan bona persona!

El Sr. Guppy indica al seu amic amb una lleu colzada que doni un altre cop d'ull i fa una confusa reverència al Sr. Tulkinghorn, que la hi torna amb una simple capcinada. El Sr. Tulkinghorn fa la impressió com si no tingués res a fer i més aviat s'entretingués amb la novetat.

—Diria que per aquí té força patrimoni, senyor -remarca el Sr. Guppy al Sr. Smallweed.

—Principalment cassigalls i andròmines, estimat amic meu! Cassigalls i andròmines! Jo, en Bart i la meva néta Judy, tractem d'inventariar les coses que pagui la pena vendre, però no hem arribat a trobar gran cosa ... no ... hem ... arribat ... a ... ah!

Al Sr. Smallweed se li ha acabat altre cop la corda; mentrestant, la

mirada del Sr. Weelve, seguida de la del Sr. Guppy, ha donat un altre tomb per l'estança i ha tornat.

—Bé, senyor -diu el Sr. Weelve-, no el volem molestar més, amb el seu permís pujarem a dalt.

—On vulgui, estimat senyor, on vulgui! És a casa seva. Si us plau, faci, faci!

Tot pujant escales amunt, el Sr. Guppy mira en Tony alçant inquisitivament les parpelles. En Tony branda el cap. Troben l'antiga habitació molt somorta i llòbrega, les cendres del foc que cremava aquella nit memorable són encara en l'engraellat descolorit. Els fa molta repugnància tocar qualsevol objecte, i primer li bufen la pols curosament. Tampoc volen perllongar la seva visita, empaqueten a tota velocitat les escasses pertinences i mai no alcen la veu per damunt del xiuxiueig.

—Fixa't -diu en Tony reculant-. Entra aquella gata tan horrible!

—El Sr. Guppy es refugia darrere una cadira. “L’Small me’n va donar notícies. Aquella nit va estar saltant, botant i esgarrapant pertot arreu, com un drac, es va enfilat a la xemeneia de la teulada i va rondar per allà dalt durant quinze dies; s’havia aprimat molt quan va caure rodolant per la xemeneia. Has vist algun cop una bèstia com aquesta? Sembla com si s’hagués adonat de tot, oi? Gairebé sembla el mateix Krook. Xxss! Vés-te’n, bèstia maligna!

La senyora Jane, al lllindar de la porta, esbufegant d’orella a orella com una tigressa i amb la cua dreta com un pal, no fa pinta d’obeir; però quan el Sr. Tulkinghorn hi ensopega, brufola a les seves deslluïdes mitges i, miolant iradament, se’n va escales amunt amb el llom arquejat. Possiblement per rondar altre cop per les teulades i tornar per la xemeneia.

—Sr. Guppy -diu el Sr. Tulkinghorn-, em permet un moment?

El Sr. Guppy està despenjant de la paret la Galeria Galàctica de Belleses Britàniques i dipositant aquestes obres d’art dins una vella i innoble capsa de barrets. “Senyor”, contesta posant-se vermell, “m’agradaria ser cortès amb tots el membres de la professió i especialment amb un membre de tanta anomenada com vostè ... hauria d’afegir sincerament, senyor, tan eminent com vostè. Tanmateix, Sr. Tulkinghorn, em veig precisat a posar com a condició, senyor, que si ha de dir-me alguna cosa, ho digui en presència del meu amic.”

—Oh! De veritat? -diu el Sr. Tulkinghorn.

—Sí, senyor. Els motius que tinc no són en absolut personals; però per a mi són completament suficients.

—Sens dubte, sens dubte -el Sr. Tulkinghorn es mostra tan impertorbable com la llar pètria a la qual s’ha anat aproximant a poc a poc-. Aquest assumpte no té cap transcendència i no vull causar-li la molèstia de posar cap condició, Sr. Guppy -aquí fa una pausa per somriure, però el seu somriure és tan apagat i deslluït com els seus pantalons-. Cal que el felicit Sr.

Guppy; és un jove afortunat, senyor.

—Bastant afortunat, Sr. Tulkinghorn. No em puc queixar.

—Queixar-se? Amistats importants, entrada als grans casals, accés a dames elegants! Renoï, Sr. Guppy, hi ha gent a Londres que es deixaria arrencar les orelles per poder ser vostè.

El Sr. Guppy, que cada cop les té més enrojolades, com si en aquest moment volgués regalar-les per ser algú d'aquells altres en lloc d'ell mateix, contesta: “Senyor, si em dedico a la meva professió, si compleixo el meu deure a Kenge i Carboy, les meves amistats i les meves relacions no incumbeixen a ningú, ni a cap membre de la professió, sense exceptuar el Sr. Tulkinghorn dels Fields. No hi ha res que m'obligui a ser més explícit, i l'hi dic amb tot el meu respecte, senyor, i sense voluntat d'ofendre ... repeteixo, sense voluntat d'ofendre ...

—Oh, ja ho crec!

— ... no tinc cap intenció de fer-ho.

—És clar -diu el Sr. Tulkinghorn amb una tranquil·la inclinació de cap-. Esplèndid: veig, per aquests retrats, que s'interessa molt pels personatges de l'alta societat, senyor.

S'adreça a l'astorat Tony, que admet aquesta lleu feblesa.

—És una virtut comuna a gairebé tots els anglesos -observa el Sr. Tulkinghorn. Ha romàs dempeus vora la llar de foc, d'esquena a la xemeneia ennegrida, i ara s'ha girat en rodó amb les ulleres posades-. Qui és? Ah, Lady Dedlock! S'hi assembla força pels trets, però li manca temperament. Que tinguin bon dia, cavallers; bon dia!

Quan ja és fora, el Sr. Guppy, que sua molt, s'esforça a acabar de despenjar, a corre-cuita, la Galeria Galàctica, Lady Dedlock és la darrera.

—Tony -diu amb pressa al seu astorat company-, afanyem-nos a aplegar totes les coses i a sortir d'aquest lloc. Seria inútil, Tony, que t'amagués més temps que entre jo i una d'aquestes aristòcrates majestuosos com cignes, que ara tinc a les mans, hi ha hagut converses i tractes en secret. Hauria arribat un moment que t'ho hauria fet saber. Ja no serà possible. Que tot quedi soterrat en l'oblit es deu tant al jurament que vaig fer, com a l'ídol esmicolat i a circumstàncies fora del meu abast. Et demano com a amic, en nom de l'interès que sempre has demostrat cap a l'alta societat, i per tots els petits favors que t'hagi pogut fer, que també ho consideris soterrat i no em facis cap pregunta!

El Sr. Guppy formula aquesta prèdica en un estat que voreja la demència tipificada pels forenses⁵, mentre el seu amic fa una cara d'estupefacció que arriba fins a la punta dels seus cabells i fins i tot a les seves cuidades patilles.

⁵Causa d'inhabilitació per a l'exercici dels drets civils i les transaccions comercials.

Capítol 40

Nacional i Domèstic

Fa setmanes que Anglaterra es troba en una situació espantosa. Lord Coodle ha volgut dimitir, Sir Thomas Doodle no ha volgut assumir el relleu, i en no haver-hi ningú a Gran Bretanya -ningú digne de menció-, llevat de Coodle i Doodle, no hem tingut Govern. Ha estat una sort que s'hagi pogut evitar l'acarament hostil¹, que en un cert moment semblava inevitable, entre aquest dos grans homes; perquè si les dues pistoles haguessin resultat efectives i Coodle i Doodle s'haguessin mort l'un a l'altre, s'ha de suposar que Anglaterra hagués hagut d'esperar ser governada fins que els cadells Coodle i Doodle, encara amb granotes i mitges llargues, fossin grans. Tanmateix, aquesta formidable calamitat nacional va ser evitada per Lord Coodle en revelar, oportunament, que si en l'acalorament del debat digué que menystenia i menyspreava tota la vil carrera de Sir Thomas Doodle, volia dir només que les diferències de partit no el durien mai a negar-li el tribut de la seva admiració més fervent; mentre que per l'altra banda, com oportunament transcendí, Sir Thomas Doodle estava plenament convençut en el seu fur intern que Lord Coodle passaria a la posteritat com un mirall de virtuts i honorabilitat. Durant algunes setmanes, però, Anglaterra s'ha trobat en el llastimós tràngol de no tenir pilot per capejar el temporal -com observà encertadament Sir Leicester Dedlock-; i el més estrany de tot plegat és que Anglaterra no sembla que n'hagi fet gens de cas, sinó que ha continuat menjant, bevent, casant-se i concertant casoris, com la gent d'abans feia els dies anteriors al diluvi. Però en Coodle s'adonà del perill i en Doodle s'adonà del perill, i els seus seguidors i partidaris van percebre de manera claríssima el perill. Finalment Sir Thomas Doodle no tan sols ha acceptat assumir el relleu, sinó que ho ha fet amb generositat, acompanyat de tots els seus nebots, tots els seus cosins i tots els seus cunyats. Per tant, encara hi ha esperances per a la vella embarcació.

En Doodle ha descobert que s'ha de lliurar personalment al país ... principalment, en forma de sobirans i cervesa. Amb aquesta metamorfosi serà assequible simultàniament en una bona colla de llocs, i al mateix temps podrà lliurar-se damunt una considerable part del país. Mentre Gran Bretanya està ocupadíssima embutxacant-se en Doodle en forma de sobirans, empassant-se en Doodle en forma de cervesa i jurant descaradament per activa i per passiva que no fa cap de les dues coses -evidentment en nom del seu prestigi i la seva honorabilitat-, la temporada de Londres s'acaba bruscamment, en dispersar-se tots els Doodleistes i Coodleistes per anar a ajudar la Gran Bretanya en aquests exercicis espirituals.

Per això, la Sra. Rouncewell, governanta de Chesney Wold, si bé

¹A "Pickwick Papers" -1836-37- Cap I, hi ha un esbós d'un acarament d'aquesta mena.

encara no ha rebut instruccions, preveu que la família no trigarà a arribar acompanyada d'una llarga rastellera de cosins i altres personatges que d'una manera o altra puguin col·laborar en la gran tasca constitucional. I per això, la imponent i venerable dama agafa el temps² per la punta dels cabells i l'arrossega escales amunt i avall, per galeries i passadissos i per les cambres, per comprovar, abans que fugi massa lluny, que tot és a punt, que els terres estan fregats i polits, les catifes posades, les cortines espolsades, els llits estovats i flonjos, rebost i cuina preparats per entrar en servei ... tot enllestit com correspon a la dignitat dels Dedlock.

Aquest vespre d'estiu, quan el sol va de baixa, s'han acabat els preparatius. Amb tantes comoditats per fer-la habitable i sense cap habitant, excepte els retrats penjats a les parets, l'antiga mansió sembla solemnement trista. Un dels hereus Dedlock, en passar-hi, podria haver pensat: aquests van arribar i se'n van anar, aquesta galeria la van veure tan plàcida i silenciosa com ara la veig jo; van pensar, com jo penso ara, en el buit que deixarien en aquesta heretat quan se n'haguessin anat, i van trobar, com jo trobo, difícil de creure que pogués existir sense ells; ara, en tancar la porta que retruny, s'esvaneixen del meu món com jo m'esvaneixo del seu; són morts, no han deixat cap record de la seva absència.

A través d'alguns dels altius finestrals, prou bonics des de fora, i emmarcats, en aquesta hora del capvespre, no en una pedra grisa i fosca sinó en una gloriosa casa d'or, la llum exclosa d'altres finestres penetra exquisida, abundosa, desbordada com l'abundància estival de la terra. Després comença a desglaçar els congelats Dedlocks. A mesura que hi juguen les ombres de les fulles, les seves faccions mostren gesticulacions estranyes. En un racó, un jutge curt de gambals és seduït perquè faci l'ullet. Un baronet badoc que duu una vara és agraciat amb un clotet al mentó. Dins el pit d'una ferrenya pastora llisca furtiu un esquitx brillant i càlid que fa cent anys l'hagués afavorida molt. Una de les avantpassades de la Volumnia, amb sabates de taló alt, i que se li assembla molt -projectant davant d'ella l'ombra d'aquell virginal fenomen amb ben bé dues centúries d'antelació-, és atesa per una aurèola i esdevé una santa. Una donzella d'honor de la cort del rei Charles II, d'ullassos arrodonits -i altres encants que s'hi adiuen- fa la impressió de banyar-se en aigües fulgents que en fulgurar, onegen.

Tanmateix, el foc solar agonitza. En aquest moment el terra ja és fosc i l'ombra comença a enfilelar-se lentament per les parets, engolint-se els Dedlocks com els anys i la mort. Ara, sobre el retrat de Milady, que és a la gran campana de la xemeneia, hi cau una ombra enigmàtica d'algun vell arbre que la fa empal·lidir i tremolar, sembla com si un braç enorme sostingués un vel o una caputxa i cerqués el moment oportú per posar-lo damunt d'ella. L'ombra s'enfila més enlaire i s'enfosqueix més ... ara hi ha una foscor rogenca al sostre

² Referència a la personificació del temps com un ancià de closca calba amb només un floc de cabells.

... ara el foc s'ha apagat.

Tota la panoràmica, que des de la terrassa semblava tan propera, s'ha allunyat solemnement i s'ha transformat -no és la primera ni la darrera de les meravelles que semblen tan a l'abast, i que després es transformen d'aquesta manera-, en un fantasma llunyà. S'alça una lleugera boirina, fa rellent i totes les dolces fragàncies del jardí impregnen l'aire. Ara, els boscos s'apleguen en grans masses com si cadascuna fos un arbre insondable. Ara, s'alça la lluna per destriar-los, i per mirallejar, aquí i allà, en franges horitzontals darrere els troncs, i trasmudar l'avinguda en un empedrat de llum enmig d'alteroses voltes catedralícies fantàsticament esquerdades.

La lluna és al seu zenit; i la gran mansió, mancada més que mai d'estadants, és com un cos sense vida. Ara, als qui s'hi mouen silenciosament, fins i tot els fa basarda pensar en els éssers vivents que han dormit en les seves solitàries cambres, i no diguem dels que hi han mort. És l'hora de les ombres, on cada racó és una caverna i cada esglaó que baixa un pou, l'hora que els vitralls de colors es reflecteixen en matisos pàl·lids i velats damunt el terra, quan de les feixugues bigues de l'escala pot sorgir tot i més, llevat de la seva pròpia forma, quan l'armadura rep lluïssors somortes i resulta difícil no observar-hi moviments furtius, i quan els elms inerts suggereixen terroríficament que allotgen testes. De totes les ombres de Chesney Wold, però, l'ombra damunt del retrat de Milady que hi ha al gran saló és la primera d'aparèixer i la darrera d'alterar-se. En aquest moment i sota aquesta llum, es transforma en mans comminatòries que s'alcen i amenacen el bell rostre a cada alenada que les agita.

—No es troba bé, senyora -diu un mosso al rebedor de la Sra. Rouncewell.

—Milady malalta! Què té?

—Doncs Milady ha estat delicada, senyora, des del darrer cop que va venir; no em refereixo a quan vingué amb la família, senyora, sinó quan va venir com au de pas, com si diguéssim. Milady s'ha deixat veure molt poc per com és ella, i s'ha quedat gairebé sempre a la seva cambra.

—Thomas, a Chesney Wold -replica la governanta, amb orgull i satisfacció- es restablirà! Enlloc del món hi ha un aire tan pur i una terra tan sanitàosa!

En Thomas potser té les seves pròpies opinions al respecte, possiblement les insinua per la manera com es passa la mà per damunt del seu cap lluent, del clatell fins a les temples, però es guarda prou bé de ser més explícit i es retira a la sala del servei per fruit de carn freda arrebossada i cervesa.

Aquest mosso és el peix pilot que precedeix el noble tauró. L'endemà al vespre arribaran Sir Leicester i Milady amb el seu extens seguici, i des de tots els punts cardinals hi faran cap els cosins i la resta. D'ara endavant,

durant algunes setmanes, correran amunt i avall individus misteriosos i sense nom, que rondaran per tots els indrets del país on en aquests moments en Doodle es llença en forma de pluja d'or i cervesa, però que són gent merament de caràcter inquiet i que no fa mai res enlloc.

En aquests esdeveniments nacionals, Sir Leicester reconeix que els cosins li són útils. No es pot trobar un home més adequat que l'honorable Bob Stables per oferir un sopar a la Partida de caça. Seria difícil trobar cavallers de més llinatge que els altres cosins, per trotar d'una banda a l'altra pels comitès electorals i els entaulats dels mítings, fent causa a favor d'Anglaterra. La Volumnia és una mica toixa, però és de prosàpia genuïna, i n'hi ha molts que aprecien la seva animada conversa, les seves endevinalles franceses tan velles que a còpia de temps i més temps han esdevingut noves, l'honor de tenir a taula la formosa Dedlock, o fins i tot el privilegi de la seva mà al ball. En aquests esdeveniments nacionals, ballar pot ser un servei a la pàtria, i la Volumnia, se la veu fent saltirons arreu pel bé d'un país desagraït que no atorga pensions.

Milady, com que es troba indisposada, no es pren gaires molèsties en complimentar els nombrosos convidats; rares vegades es queda fins a hores tardanes. Però, en tots els sopars depriments, en tots els dinars carregosos, en tots els balls mortífers³ i altres entreteniments ensopits, la seva sola presència ja suposa un alleujament. Pel que fa a Sir Leicester, considera absolutament impossible que a qualsevol que hagi tingut la bona sort de ser rebut sota aquest sostre, pugui mancar-li res en cap dels sentits, i es mou enmig de tota la colla en un estat de satisfacció sublim, tot un majestuós frigorífic.

Diàriament, els cosins troten per la pols i galopen per l'herba de la vorera de les carreteres, cap als comitès electorals i els entaulats dels mítings - amb guants de pell i fuets de caça si es tracta de capitals de comtat, i amb guants de cabritilla i fuets de muntar pels pobles- i cada dia en porten informes que Sir Leicester comenta extensament després de sopar. Diàriament, homes inquiets sense cap ofici ni benefici fan la impressió d'estar molt atrafegats. Diàriament, la Volumnia manté una breu conversa familiar amb Sir Leicester sobre l'estat de la nació, a partir de la qual Sir Leicester es sent disposat a treure la conclusió que la Volumnia és una dona més raonable del que havia pensat.

—Com ens va? -pregunta la Sta. Volumnia agafant-se les mans- Som fora de perill?

A hores d'ara les grans negociacions estan a punt d'acabar-se i en Doodle deixarà de lliurar-se al país dintre de pocs dies. Sir Leicester, després de sopar, acaba de fer la seva entrada en el gran saló: un estel especialment resplendent⁴ envoltat de núvols de cosins.

—Anem fent -contesta Sir Leicester amb una llista a la mà-,

³basilisk balls. El basilisc és un rèptil fabulós dotat d'un esguard letal, com algunes mirades.

⁴És com Helena considera el comte Bertram des del seu estatus social inferior en el seu soliloqui inicial. Shakespeare, "All's well that ends well" 1, 1, 85.

Volumnia.

—Només anem fent!

Malgrat que som a l'estiu, Sir Leicester té, al vespre, una llar encesa per al seu ús particular. Seu a la seva butaca de vora el foc protegit per una mampara, i repeteix: “Anem fent, Volumnia” amb molta energia i de mala gana, com si volgués dir, no sóc un home qualsevol i quan dic anem fent, no s'ha d'entendre com una expressió ordinària.

—Almenys no li fan la contra -assevera la Volumnia amb confiança.

—No. Volumnia. Em sap greu reconèixer que aquest atabalat país ha perdut el seny en moltes coses, però ...

—No és boig fins aquest extrem. M'alegro de saber-ho!

La Volumnia, en acabar-li la frase recupera el seu favor. Sir Leicester, amb una elegant inclinació de cap, sembla dir-se en el seu fur intern, “Una dona en general assenyada, aquesta, si bé de vegades s'esvalota.”

De fet, pel que fa a l'oposició, l'observació de la formosa Dedlock era supèrflua; en aquestes ocasions Sir Leicester sempre presenta la seva candidatura com una mena de comanda a l'engròs que se li ha de servir a l'acte. Els altres dos escons de menys rang que li corresponen, els despatxa com si fossin comandes a la menuda de poca transcendència, simplement designant-ne les persones, com si digués als seus proveïdors, “Espero que tindran la bondat de fer d'aquests materials dos membres del parlament i, quan ho siguin, enviar-me'ls a casa.”

—Lamento haver-te de dir, Volumnia, que en molts llocs la gent ha mostrat una mala disposició, i que aquesta oposició al govern ha estat en extrem empedreïda i d'una indescriptible intolerància.

—Miser-r-ables! -diu la Volumnia.

—Fins i tot -prosegueix Sir Leicester, mirant-se tots els cosins que l'envolten reclinats en sofàs i otomanes-, fins i tot en molts ... de fet, en la major part ... dels llocs on el govern ha pogut imposar-se als facciosos ...

-A propòsit, s'ha d'advertir que els Coodleistes qualifiquen sempre de facciosos els Doodleistes, i que els Doodleistes atorguen el mateix qualificatiu als Coodleistes.

... fins i tot en aquests llocs m'inquieta, per l'honor dels anglesos, veure'm obligat a informar-vos que el partit governamental no ha triomfat sense assumir una enorme despesa. Centenars -diu Sir Leicester, observant els cosins amb creixent majestuositat i estufada indignació-, centenars de milers de lliures!

Si la Volumnia té un defecte, aquest defecte consisteix a ser un xic massa innocent. Ben entès que la innocència escau perfectament bé amb faixetes i pitets, però és una mica fora de lloc amb el carmí i els collarets de perles. Tanmateix, empesa per la innocència, pregunta:

—I amb quina finalitat?

—Volumnia -l'esbronca Sir Leicester amb la màxima seriositat-,
Volumnia!

—No, no, no volia dir amb quina finalitat -exclama Volumnia amb el seu to una mica cridaner-. Que estúpida que sóc. Volia dir, quina llàstima!

—Em satisfà -contesta Sir Leicester-, Volumnia, que ho consideris una llàstima.

La Volumnia expressa immediatament l'opinió que els agitadors populars haurien de ser considerats traïdors i obligats a recolzar el partit governamental.

—Em satisfà, Volumnia -repeteix Sir Leicester, sense fer cas d'aquests sentiments conciliadors- que ho consideris una llàstima. És una vergonya per a l'electorat. Però, ja que m'has preguntat, irreflexivament i sense intenció de plantejar una pregunta tan poc assenyada, “amb quina finalitat?”, permet que et contesti. Per a despeses imprescindibles. I confio del teu bon criteri, Volumnia, que no en tornaràs a parlar ni aquí ni enlloc més.

Sir Leicester se sent obligat a mostrar un posat amenaçador envers la Volumnia, perquè han corregut rumors que aquestes despeses imprescindibles seran desagradablement acompanyades amb el mot corrupció en unes dues-centes demandes electorals; i perquè, a causa d'això, alguns bromistes sense gràcia han suggerit que s'ometin dels oficis eclesiàstics les pregàries per als membres de la Cambra Alta del Parlament i han recomanat, en canvi, que les pregàries de la congregació s'apliquin als sis-cents cinquanta-vuit⁵ cavallers de condició més precària.

—Suposo -observa la Volumnia, després d'haver-se pres una estona per recuperar-se del darrer correctiu-, suposo que el Sr. Tulkinghorn s'ha estat matant a treballar.

—No sé -diu Sir Leicester obrint els ulls- per quin motiu el Sr. Tulkinghorn s'hauria de matar a treballar. Ignoro quins són els compromisos del Sr. Tulkinghorn. No és pas un candidat.

La Volumnia havia pensat que podia haver estat contractat. A Sir Leicester li hagués agradat saber per qui i amb quina finalitat. La Volumnia, altre cop avergonyida, suggereix que per algú ... per tal de donar consells i prendre mesures. Sir Leicester no té constància que cap client del Sr. Tulkinghorn requerís els seus serveis.

Lady Dedlock, que seu a la vora d'una finestra oberta recolzant el braç damunt l'ampit encoixinat i contempla com les ombres del vespre cauen damunt el parc, sembla estar al cas des que s'ha mencionat el nom de l'advocat.

Un cosí llangorós que duu bigoti observa, des del canapè on jeu en estat de debilitat extrema, que una persona li digué 'hir que el Sr. Tulkinghorn havia 'nat en 'quell lloc del ferro per 'sensorar legalment d'alguna cosa; i que en acabar 'vui la contesa electoral, seria molt divertit si en Tulkinghorn 'paregués

⁵Als membres de la Cambra dels Comuns, no als de la Cambra dels Lords.

amb la notícia que l'home de Coodle ha estat vençut.

Tot seguit, el mercuri que serveix el cafè informa a Sir Leicester que el Sr. Tulkinghorn acaba d'arribar i està sopant. Milady gira el cap un moment cap al saló, i torna a mirar cap a fora com abans.

La Volumnia està encantada que la seva delícia sigui aquí. És tan original, una criatura tan impertorbable, amb tanta capacitat d'assabentar-se de tot i de no dir-ne mai res! La Volumnia està convençuda que és francmaçó. De ben segur que és el cap d'una lògia i vesteix togues curtes, i el reverencien com un ídol amb canelobres i paletes. La formosa Dedlock profereix aquests comentaris coloristes amb el seu estil jovial, tot fent una bossa de punt.

—Des que vaig arribar -afegeix-, no s'ha deixat veure ni un sol cop. De fet he arribat a pensar que la inconstància d'aquesta criatura em trencaria el cor. Gairebé m'havia convençut que s'havia mort.

Per causa de la progressiva foscor del vespre, o per una fosca encara més negra del seu interior, una ombra passa pel rostre de Milady, com si hagués pensat, “Tant de bo n'estigués!”

—El Sr. Tulkinghorn -diu Sir Leicester- sempre és ben rebut aquí, i sigui on sigui sempre es comporta amb discreció. És una persona excel·lent i merescudament respectada.

El cosí afeblit insinua que “és un 'dividu 'normement ric.”

—Té força interessos en el país. És innegable. És clar, se'l retribueix esplèndidament i es relaciona gairebé de tu a tu amb la més alta societat.

Alarma general. S'ha sentit un tret molt a prop.

—Déu meu, que ha estat això? -crida la Volumnia amb la seva veu prima i pansida.

—Una rata -replica Milady-. I l'han morta.

Entra el Sr. Tulkinghorn, acompanyat de mercuris amb llànties i canelobres.

—No, no -fa Sir Leicester-, millor que no. Milady, té algun inconvenient que hi hagi llum de crepuscle?

Al contrari, Milady ho prefereix.

—Volumnia?

Oh! No hi ha cosa més deliciosa per a la Volumnia que seure i xerrar a mitja llum.

—Doncs endugueu-vos-els -diu Sir Leicester-. Tulkinghorn, disculpi'm. Com va?

El Sr. Tulkinghorn, s'avança amb la seva desimboltura habitual, ret homenatge a Milady tot passant, dóna la mà a Sir Leicester i ocupa la poltrona més a prop d'ell com quan ha de comunicar-li alguna cosa, a l'altra banda de la tauleta on el baronet té els diaris. A Sir Leicester, el fa patir que Milady, que no es troba gaire bé, es refredi amb aquella finestra oberta. Milady li ho agraeix,

però prefereix seure allí per tal de respirar millor. Sir Leicester s'alça, l'abriga bé amb el xal i torna a asseure's. Mentrestant el Sr. Tulkinghorn pren un pessic de rapè.

—Bé -diu Sir Leicester-. Com han anat les eleccions?

—Oh! S'han perdut de bon començament. Cap possibilitat. Ells han aconseguit els seus dos representants. L'han vençut de manera aclaparadora. Tres a un.

Forma part de l'estratègia i bon ofici del Sr. Tulkinghorn no tenir opinions polítiques; cap opinió, de fet. Per tant, ha dit "l'han" vençut, i no "ens han".

Sir Leicester es mostra majestuosament irat. La Volumnia no havia sentit dir mai tal cosa. El cosí afeblit assegura que es tracta ... mena de coses que segur que passen per deixar ... votar ... pleballa.

—Sap, és el lloc -prosegueix el Sr. Tulkinghorn, trencant el silenci enmig de la penombra que augmenta amb rapidesa- on volien presentar la candidatura del fill de la Sra. Rouncewell.

—Una proposta que, com vostè em va informar degudament, en el moment oportú, va tenir el seny i el bon gust de declinar -observa Sir Leicester-. No puc dir de cap de les maneres que aprovi els sentiments que va expressar el Sr. Rouncewell la mitja hora escassa que estigué en aquesta sala; tot i així, en la seva decisió va mostrar una ponderació que em satisfà reconèixer.

—Ah! -diu el Sr. Tulkinghorn-. Això, però, no li ha suposat cap impediment per mostrar-se molt actiu en la campanya electoral.

Se sent clarament un esbufec de Sir Leicester abans de dir, "L'he entès bé? Ha dit que el Sr. Rouncewell s'ha mostrat molt actiu en la campanya electoral?"

—Extraordinàriament actiu.

—En contra ...

—Oh, i tant que sí, en contra seva. És un gran orador. Clar i contundent. Ha causat un efecte demolidor i gaudeix de gran predicament. En les negociacions prèvies al procés electoral va fer tot el que va voler.

Malgrat que no el puguin veure, resulta evident per a tota la concurrència que Sir Leicester s'ha quedat majestuosament bocabadat.

—I del principi a la fi va ser secundat -diu el Sr. Tulkinghorn com a conclusió- pel seu fill.

—Pel seu fill, senyor? -repeteix Sir Leicester, amb moltíssima educació.

—Pel seu fill.

—El fill que pretenia casar-se amb la jove que està al servei de Milady?

—El mateix. Només en té un.

—Llavors, paraula d'honor -diu Sir Leicester, després d'una

terrible pausa, durant la qual se l'ha sentit esbufegar i s'ha intuït la seva perplexitat-, llavors, valga'm Déu, per ma vida, la meva reputació i els meus principis, que les comportes de la societat s'han obert de bat a bat i les aigües han ... uf ... esborrat els límits de l'entramat que conjuntava totes les coses.

Esclata la indignació de tota la parentela. La Volumnia creu que ja és ben bé l'hora, ja m'enteneu, que aparegui algú amb prou poder i en faci alguna de sonada. El cosí afeblit opina ... el país se'n va ... 'ndim'niad'ment contra els 'sculls.

—Prego -diu Sir Leicester tot sufocat- que no es parli més de la qüestió. Qualsevol comentari sobra. Milady, permeti que li suggereixi, pel que fa a aquella jove ...

—No tinc intenció -observa Milady, des de la finestra i amb veu baixa, però decidida- de prescindir-ne.

—No era això el que volia dir -contesta Sir Leicester-. M'alegra que ho hagi dit. Volia suggerir que com que la considera digna del seu patrocini, hauria d'emprar la seva influència per evitar que caigui en aquelles perilloses mans. Li podria mostrar la violència a què es podrien veure sotmesos els seus principis i els seus deures en un lligam d'aquesta mena; i podria salvaguardar-la per a un destí millor. Podria fer-li veure que, en el moment adequat, segurament trobarà a Chesney Wold un marit que no ... -afegeix Sir Leicester, després de reflexionar breument- l'arrossegui lluny dels altars dels seus avantpassats.

Aquests suggeriments els fa amb l'habitual cortesia i deferència amb què acostuma a dirigir-se a la seva muller. Ella replica movent lleugerament el cap. La lluna va pujant; on ella seu, un feix de llum pàl·lida i freda fa visible el seu cap.

—Tot i així -diu el Sr. Tulkinghorn-, és remarcable l'orgull que, a la seva manera, té aquesta gent.

—Orgull? -Sir Leicester no dóna crèdit al que acaba de sentir.

—En les circumstàncies actuals, suposant que es quedés a Chesney Wold, no m'estranyaria gens que ells renunciessin voluntàriament a la noia ... sí, l'enamorat i tot ... en lloc de ser ella qui ho fes.

—Bé! -diu Sir Leicester amb tremolors-. Bé! Vostè ho deu saber, Sr. Tulkinghorn. Vostè els ha tractat més.

—De debó, Sir Leicester -contesta l'advocat-, en dono fe. Sincerament, podria explicar un cas ... amb el permís de Lady Dedlock.

El gest del seu cap ho autoritza i la Volumnia n'està encantada. Un cas! Oh, per fi ens explicarà alguna cosa! La Volumnia espera que hi hagi un fantasma.

—No. De carn i ossos -el Sr. Tulkinghorn es para un instant i amb una mica d'èmfasi sobreposat a la seva monotonia habitual, repeteix- De carn i ossos, Sta. Dedlock. Sir Leicester, fa molt poc que he arribat a assabentar-me d'aquests detalls. Són força concisos. Exemplifiquen el que he dit. De moment

no diré noms. Lady Dedlock espero que no em consideri descortès.

Amb la resplendor de la llar, que no és gaire intensa, es pot veure com ell mira cap a la claror de la lluna. Al clar de lluna es pot contemplar Lady Dedlock, absolutament impassible.

—Un conciutadà d'aquest Sr. Rouncewell, un home que es va trobar en circumstàncies semblants a les que he mencionat, va tenir la sort que la seva filla cridés l'atenció d'una gran dama. Dic d'una dama realment gran, no que merament la considerés gran, sinó que era casada amb un cavaller d'una condició com la seva, Sir Leicester.

Sir Leicester amb aire de superioritat diu, “Sí, Sr. Tulkinghorn,” volent fer entendre que ella llavors devia haver assolit una considerable dimensió moral, als ulls d'un metal·lúrgic.

—La dama era rica i de gran bellesa, apreciava la noia, la tractava amb molta amabilitat i sempre la tenia a la vora. Però aquesta dama, tot i la seva grandesa, amagava un secret que durant molts anys va aconseguir preservar. De fet, en una edat precoç s'havia promès amb un jove disbauxat ... era capità de l'exèrcit; res relacionat amb ell no podia arribar a fi de bé. No s'hi va arribar a casar, però va tenir un fill i ell n'era el pare.

Amb la resplendor de la llar es pot veure com ell mira cap a la claror de la lluna. Al clar de lluna es pot contemplar Lady Dedlock de perfil, absolutament impassible.

—En morir el capità, ella va creure que era fora de perill, així i tot, una cadena de circumstàncies, que estalvio per no avorrir-los, van revelar el secret. Tal com em van explicar, tot va començar un dia que va ser descoberta de sorpresa per una imprudència seva; cosa que demostra la dificultat d'estar sempre en guàrdia, fins i tot per a la persona més ferma de tots nosaltres, i ella n'era molt. Com és de suposar, l'estupefacció i el daltabaix domèstics van ser enormes; vostè mateix, Sir Leicester pot imaginar-se el dolor del marit. Però aquesta no és la qüestió. Quan el conciutadà del Sr. Rouncewell es va assabentar dels fets, no va permetre que la seva filla continués sota la protecció i favor d'ella, de la mateixa manera que no hauria suportat que fos trepitjada davant d'ell. El seu orgull va arribar tan lluny que se la va endur indignat, com si l'apartés de la deshonra i la vergonya. No va tenir gens en compte l'honor que la condescendència d'aquella dama els havia fet a ell i a la seva filla; gens ni mica. Va considerar un ultratge la situació de la seva filla, com si aquella dama hagués estat la púrria de la púrria. Aquest és el cas. Espero que Lady Dedlock en disculparà el caràcter desagradable.

Hi ha diverses opinions sobre les circumstàncies del cas, més o menys en conflicte amb la de Volumnia. Aquesta preciositat de criatura no pot ni admetre que hagi pogut existir una dama com aquesta, i rebutja tota la història des del bon començament. La majoria comparteix l'opinió del cosí afeblit, que breument seria, “cap tracte ... amb el conciutadà i fernal d'en

Rouncewell.” Sir Leicester, evocant en el seu fur intern Wat Tyler, en dedueix una sèrie d’esdeveniments que ja tenia previstos.

Des que van començar arreu les despeses imprescindibles, Chesney Wold ha estat en ebullició fins a altes hores i aquesta és la primera vetllada de totes que la família s'ha quedat sola, per tant, la conversa no sovinteja massa. Passen de les deu quan Sir Leicester demana al Sr. Tulkinghorn que avisi que duguin els canelobres. Llavors la claror conflueix amb els rajos de lluna fins a formar un llac, i aleshores Lady Dedlock, per primer cop, es mou, s'alça i es dirigeix cap a una taula per prendre un got d'aigua. Els cosins, parpellejant com rates-pinyades a la claror dels canelobres, s'amunteguen al seu voltant per servir-la; la Volumnia -sempre a punt per prendre alguna cosa millor si és possible- en pren un altre, però s'acontenta amb un glopet; Lady Dedlock, gràcil, serena, seguida d'ulls plens d'admiració, se'n va lentament del gran saló passant vora d'aquella nimfa, que no resulta beneficiada pel contrast.

Capítol 41

A la Cambra del Sr. Tulkinghorn

El Sr. Tulkinghorn arriba a la seva cambra de la torreta esbufegant una mica a causa de l'ascensió, malgrat haver-la fet calmosament. L'expressió del seu rostre revela que potser s'ha tret un gran pes del damunt i que es considera íntimament satisfet. Dir d'un home d'un autocontrol tan estricte i sever que està exultant, seria fer-li una injustícia tan gran com suposar-lo amoïnats per un amor, un sentiment o qualsevol altra debilitat romàntica. Està assossegadament satisfet. Per la manera deseixida d'agafar-se un dels seus nervats canells amb l'altra mà a l'esquena i passejar silenciosament amunt i avall, potser manifesta haver incrementat el seu poder.

A la cambra hi ha un escriptori molt espaiós, damunt del qual hi ha una bona pila de documents. La llàntia verda és encesa, les seves ulleres de llegir són damunt la taula i la butaca és a tocar; tot fa l'efecte com si, abans d'anar-se'n a dormir, hagués pensat concedir una hora o dues a tots aquests reclams. Però resulta que no està per la feina. Després de fer una ullada als documents que esperen la seva atenció -ajupint força el cap damunt la taula, ja que al vespre la vista del bon jai per a llegir o escriure és una mica deficient-, obre la porta vidrada i surt a la terrassa. Allí torna a passejar parsimoniosament amunt i avall amb el mateix posat, relaxant-se, si és que un home de la seva sang freda té necessitat de relaxar-se, del cas que ha explicat a baix.

En altres èpoques, homes de la notorietat del Sr. Tulkinghorn van passejar per terrasses de torretes, sota la llum dels estels i van alçar la vista al cel per llegir-hi el seu destí. Aquest vespre es pot contemplar una munió d'estels, però la seva resplendor l'eclipsa la claror de la lluna. Si mentre camina metòdicament amunt i avall de la terrassa busca la seva pròpia constel·lació, en deu ser alguna de molt pàl·lida per tenir aquí baix un representant tan deslluït. Si tracta de desxifrar el seu destí, deu estar escrit amb signes diferents més a l'abast de la seva mà.

Mentre camina pel mirador, amb els ulls molt probablement tan per damunt dels seus pensaments com els seus pensaments del terra, de sobte, en passar per davant de la finestra, l'aturen dos ulls que es troben amb els seus. El sostre de la cambra és més aviat baix i la part superior de la porta, que dona just davant de la finestra, té un vidre. També hi ha una porta interior encoixinada, però com que aquesta nit feia calor, quan ha pujat no l'ha tancada. Aquells ulls que es troben amb els seus miren cap a dins a través del vidre del passadís estant. Els coneix prou bé. Feia molts anys que la sang no li havia pujat a les galtes tan de pressa i tan vermella com quan ha reconegut Lady Dedlock.

Entra a la cambra; ella també hi entra i tanca les dues portes darrere seu. Els ulls d'ella mostren una intensa preocupació ... és por o és ira? Pel posat i tota la resta, sembla comportar-se com fa dues hores a baix.

A veure, és por o és ira? No n'està segur. Les dues coses poden provocar pal·lidesa, les dues absència.

—Lady Dedlock?

De primer no parla, ni tampoc quan es deixa caure blancement a la butaca vora de la taula. Es miren l'un a l'altre, com dos retrats.

—Per què ha explicat el meu cas davant de tantíssima gent?

—Lady Dedlock, em calia informar-la que n'estava assabentat.

—Quant de temps fa que ho sap?

—Fa bastant de temps que ho sospitava ... saber-ho del tot, no gaire.

—Mesos?

—Dies.

Roman dempeus davant d'ella, recolzant una mà al respatllet d'una cadira i l'altra entre la seva armilla i la seva camisa de farbalans passades de moda, exactament com ho ha fet sempre des que ella es va casar. La mateixa cortesia formal, la mateixa estudiada deferència que també podria interpretar-se com a desafiament; la mateixa persona absolutament fosca, impassible, a la mateixa distància que res no ha fet minvar.

—És veritat el que ha explicat de la pobra noia?

Ell s'inclina lleugerament i avança el cap com si no hagués entès del tot la pregunta.

—Sap prou bé el que ha explicat. És veritat? Els amics d'ella també n'estan assabentats? Se'n parla ja per tota la ciutat? Ho pregonen a crits pels carrers i ho guixen per les parets?

Sí! Ira, por i vergonya. Totes tres en dansa. Quin domini que té aquesta dona, per mantenir a ratlla aquestes furioses passions! Això és el que pensa el Sr. Tulkinghorn tot observant-la amb les seves descurades celles grises, un pèl més corrugades que de costum, mentre ella no li treu els ulls del damunt.

—No, Lady Dedlock. Allò era un cas hipotètic, provocat per la manera tan inconscientment altiva de Sir Leicester d'exposar el cas. Tanmateix, podria ser ben bé un cas real si ells sabessin ... el que sabem.

—Per tant, encara no ho saben?

—No.

—Puc evitar la deshonra de la pobra noia, abans que se n'assabentin?

—Realment, Lady Dedlock -contesta el Sr. Tulkinghorn-, no li puc assegurar res sobre aquest punt.

Mentre observa la lluita desfermada al seu pit amb interès i molta curiositat, pensa, "El domini i la força d'aquesta dona són impressionants!"

—Senyor -diu, obligada de moment a serrar els llavis amb tota l'energia de què disposa, per tal de poder parlar amb claredat-, l'hi explicaré millor. No poso en dubte el seu cas hipotètic. El tenia previst i vaig adonar-me

que podia passar igual que vostè, quan va comparèixer aquí el Sr. Rouncewell. Sabia prou bé que si el Sr. Rouncewell hagués tingut la facultat de veure'm tal com era, hauria considerat la pobra noia deshonrada per haver estat, ni que fos un moment i sense tenir-ne cap culpa, sota el meu alt i distingit patrocini. Però me'n preocupo; potser hauria de dir -perquè aquest lloc ja no em pertany- me'n preocupava; i si encara sent prou consideració per la dona que té sota els seus peus com per tenir-ho present, li quedarà molt agraïda per la seva benevolència.

El Sr. Tulkinghorn, que escolta atentament, ho rebutja amb un arronsament d'espatlles com per treure's importància i corruga una mica més les celles.

—M'ha advertit del meu desemmascament, i també l'hi he d'agrair. M'ha de demanar alguna altra cosa? Hi ha algun dret al qual hagi de renunciar, o alguna càrrega o problema que pugui estalviar al meu marit per tal que resulti indemne, certificant l'exactitud del seu descobriment? Escriuré, ara mateix i aquí, tot el que vulgui dictar-me. Vinga, estic a punt.

I ho faria!, pensa l'advocat que observa la decisió amb què ha agafat la ploma!

—No vull angoixar-la, Lady Dedlock. Si us plau, compadeixi's de vostè mateixa.

—Ja sap que fa temps que m'esperava això. No vull compadir-me ni que em compadeixin. No pot fer-me res de pitjor del que ja m'ha fet. Ara faci la resta.

—Lady Dedlock, no s'ha de fer res. Quan hagi acabat, li demanaré permís per dir uns mots.

Ara ja no els caldria vigilar-se l'un a l'altre, tanmateix, mentre els estels els contemplen a través de la finestra oberta de la terrassa, continuen fent-ho tota l'estona. Els boscos llunyans descansen en pau sota el clar de lluna i l'espaiosa mansió roman tan silenciosa com l'estreta. L'estreta! Aquesta nit plàcida, on són el fossar i la pala encarregats d'afegir aquest darrer secret als moltíssims secrets de l'existència del Sr. Tulkinghorn? Ha nascut ja aquest home? S'ha forjat ja la pala? Preguntes estranyes de fer-se, potser seria encara més estrany no fer-se-les sota la mirada dels estels d'una nit d'estiu.

—De penediment, de remordiment o de qualsevol dels meus sentiments -prosegueix tot seguit Lady Dedlock-, no en diré ni un mot. Si no fos muda, vostè seria sord. Deixi-ho córrer. No és apropiat per a les seves orelles.

Ell fa un intent de protesta, però ella l'escombra amb un gest de menyspreu de la seva mà.

—He vingut per parlar-li d'altres coses molt diferents. Totes les meves joies són guardades al seu lloc habitual. Les trobaran allí. També els meus vestits. També tots els objectes de valor que tinc. Duc alguns diners en efectiu -si us plau, digui-ho-, no gaires. No porto roba meva per evitar ser

reconeguda. Me'n vaig per desaparèixer per sempre. Faci-ho saber. No li deixo cap altre encàrrec.

—Dispensi'm, Lady Dedlock -diu el Sr. Tulkinghorn absolutament impassible-, no sé si l'he entès bé, se'n va...?

—Per desaparèixer de tots els d'aquí. Aquesta nit me'n vaig de Chesney Wold. Me'n vaig ara mateix.

El Sr. Tulkinghorn fa que no amb el cap. Ella s'alça; ell, però, sense moure la mà del respall de la cadira, o de la seva armilla i camisa de farbalans passades de moda, fa que no amb el cap.

—Què? Que no me'n vagi, tal com he dit?

—No, Lady Dedlock -contesta molt calmosament.

—S'adona de l'alleujament que suposaria la meva desaparició? S'ha oblidat de la taca i l'estigma damunt d'aquest lloc, i d'on procedeix, i qui l'ha causat?

—No, Lady Dedlock, de cap de les maneres.

Sense dignar-se a replicar, ella avança cap a la porta interior i ja la té a mà, quan ell li diu, sense bellugar-se ni un pèl, ni alçar la veu:

—Lady Dedlock, faci el favor d'aturar-se i escoltar-me, o abans que vostè arribi a l'escala faré sonar el toc d'alarma i posaré dempeus tota la casa. I llavors hauré de parlar clar davant de tots els hostes i criats, de tots els homes i dones que hi hagi.

L'ha vençuda. Dubta, tremola i, desconcertada, es duu la mà al front. Per a qualsevol són indicis trivials; però quan un ull tan expert com el del Sr. Tulkinghorn capta un moment d'indecisió en una persona així, coneix a fons el seu valor.

—Faci el favor d'escoltar-me, Lady Dedlock -li diu tot seguit, indicant-li la butaca de la qual s'havia alçat abans. Ella dubta, però ell torna a assenyalar-la, i llavors ella s'hi asseu.

—Lady Dedlock, les relacions que hem mantingut es poden considerar desafortunades; però com que no són obra meva, no em cal presentar excuses. Coneix tan bé la meva posició respecte a Sir Leicester, que em costa d'imaginar que de fa temps no pensés en mi com la persona idònia per fer aquest descobriment.

—Senyor -contesta, sense alçar la vista que tenia clavada al terra-hagués fet millor d'anar-me'n. Hagués estat molt millor que no m'hagués aturat. No tinc res més a dir.

—Excusi'm, Lady Dedlock, si afegeixo algunes coses que ha d'escoltar.

—Si és així, m'agradaria sentir-les vora la finestra. On sóc em costa respirar.

El seu esguard recelós, mentre ella s'hi apropa, revela el pressentiment momentani que a ella potser se li ha acudit saltar per damunt i,

després de rebotre contra el sortint i la cornisa, estavellar-se damunt la terrassa de sota. Però es tranquil·litza de seguida en veure-la dempeus vora la finestra sense recolzar-se enlloc, mirant amb tristor els estels llunyans de l'horitzó, no els enlairats. Com que s'ha girat quan ella s'ha mogut, es troba una mica darrere d'ella.

—Lady Dedlock, encara no he pogut arribar a una decisió satisfactòria sobre el curs que he de seguir. No tinc clar el que he de fer, o quina ha de ser la meva propera acció. Mentrestant, he de pregar-li que conservi el seu secret tal com ho ha fet durant tant de temps i no estranyar-se que jo també el mantingui.

Fa una pausa, però ella no diu res.

—Perdoni'm, Lady Dedlock. L'assumpte és molt important. Es vol dignar a escoltar-me?

—L'escolto.

—Gràcies. M'ho podia haver afigurat coneixent la força del seu caràcter. No havia d'haver-li fet aquesta pregunta, però tinc el costum d'assegurar-me, pas a pas, del terreny que trepitjo a mesura que avanço. En aquest desafortunat cas l'únic que cal tenir en compte és Sir Leicester.

—Llavors, per què -pregunta amb veu baixa i sense treure la trista mirada d'aquells estels llunyans- em fa quedar en aquesta mansió?

—Precisament per ell. Lady Dedlock, no cal que li digui que Sir Leicester és un home molt orgullós, que confia cegament en vostè, que l'impressionaria menys que aquesta lluna caigués del cel que vostè ho fes de l'enlairada posició que ocupa com a esposa seva.

Ella respira apressadament i amb dificultat, però roman dempeus tan impassible com ell sempre l'havia pogut contemplar enmig de les personalitats més insignes.

—He de dir-li, Lady Dedlock, que abans m'hagués cregut capaç d'arrencar de soca-rel, amb les meves forces i les meves mans, el roure més vell d'aquesta finca, que res, llevat de les proves que tinc, no fes sotraguejar el seu ascendent damunt Sir Leicester i la seguretat i confiança de Sir Leicester en vostè. I encara ara, amb proves i tot, estic indecís. No que en pugui dubtar -cosa impossible fins i tot tractant-se d'ell-, sinó que res no el pot preparar per a rebre aquest cop

—Ni la meva fugida? -pregunta- Torni-s'ho a pensar.

—La seva fugida, Lady Dedlock, escamparia tota la veritat, i cent vegades la veritat, pertot arreu. Seria del tot impossible salvar l'honor de la família ni un sol dia. No cal ni pensar-hi.

La seva resposta decidida i ferma no admet rèplica.

—Quan dic que només cal tenir en compte Sir Leicester, considero que el seu honor i el de la família són la mateixa cosa. Sir Leicester i la baronia, Sir Leicester i Chesney Wold, Sir Leicester i els seus avantpassats i el seu

patrimoni -el Sr. Tulkinghorn ara empra un to molt sec- són, no cal que l'hi digui, indestriables.

—Continuï!

—Per tant -diu el Sr. Tulkinghorn prosseguint l'exposició amb la monotonia habitual-, he de considerar moltes coses. Aquest afer s'ha de mantenir secret, si és possible. Què passaria si Sir Leicester es tornés boig o caigués malalt de mort? Si demà al matí li infligís aquest cop, com podria explicar-se el canvi immediat que manifestaria? Quina podria haver-ne estat la causa? Per quin motiu vostès s'haurien separat? Llavors, Lady Dedlock, de seguida tot es començaria a pregonar pels carrers i a retolar per les parets; i cal que tingui present que no l'afectaria només a vostè, que no em preocupa en tot aquest assumpte, sinó el seu marit, Lady Dedlock, el seu marit.

A mesura que parla ho fa de manera més entenedora, però ni amb un àtom més d'èmfasi o de vivacitat.

—El cas presenta una altra vessant -prossegueix-. Sir Leicester l'estima gairebé fins a la follia. Possiblement no podrà superar aquesta follia, especialment si s'assabenta del que sabem. Li poso un cas extrem, però podria ben bé passar. Si fos així, seria millor que no se n'assabentés. Seria molt més assenyat, millor per a ell i millor per a mi. He de tenir en compte tot això, i tot s'aplega per tal de fer molt difícil prendre una decisió.

Ella segueix dempeus contemplant els mateixos estels i sense dir ni un mot. Comencen a empal·lidir i sembla com si la seva gelor l'estigués glaçant.

—L'experiència m'ha ensenyat -diu el Sr. Tulkinghorn, que a hores d'ara ja s'ha posat les mans a la butxaca i prossegueix maquinalment exposant les seves consideracions amb to professional-, l'experiència m'ha ensenyat, Lady Dedlock, que a la major part de la gent que conec li hagués anat molt millor no haver-se casat. El matrimoni és l'arrel de les tres quartes parts dels seus problemes. Així ho pensava quan es va casar Sir Leicester i des de llavors he seguit pensant el mateix. Deixem-ho córrer. He de regir-me per les circumstàncies actuals. Mentrestant, he de demanar-li que procuri no dir res d'això, cosa que per la meua banda també faré.

—He de continuar arrossegant aquesta mena de vida, suportant-ne els sofriments, dia rere dia, mentre li plagui, oi? -pregunta, mirant encara el cel llunyà.

—Sí, em temo que sí, Lady Dedlock.

—Creu necessari que hagi d'estar lligada d'aquesta manera al pal?

—Etic segur que el que li demano és necessari.

—He de romandre damunt aquest entaulat ostentós, on durant tant de temps he representat el meu miserable engany, i quan vostè faci el senyal s'ensorrarà sota els meus peus? -diu a poc a poc.

—Però no abans que l'hagi avisat, Lady Dedlock. No faré cap pas sense advertir-la prèviament.

Ella fa totes les preguntes com si les recités de memòria, o les evoqués de somnis.

—Ens haurem de trobar com sempre?

—Precisament com sempre, si m'ho permet.

—I hauré d'amagar la meva culpa, com tants anys he fet?

—Tal com ha fet durant tants anys. No hauria volgut fer-hi referència, Lady Dedlock, però he de recordar-li que el seu secret no és ara més carregós del que va ser, i ni millor ni pitjor del que era. N'estic assabentat, és cert, però crec que mai no ens havíem refiat l'un de l'altre.

Continua absorta i glacial durant una estona abans de preguntar:

—Hi ha alguna altra cosa que m'hagi de dir aquest vespre?

—Doncs sí -el Sr. Tulkinghorn contesta metòdicament, mentre es refrega les mans-, m'agradaria tenir la seguretat que dóna el consentiment a les meves disposicions, Lady Dedlock.

—En pot estar ben segur.

—Bé. Per acabar m'agradaria recordar-li, com a cautela professional en cas que fos necessari reconèixer els fets en alguna conversació amb Sir Leicester, que durant la nostra entrevista he especificat expressament que la meva única preocupació era l'honor i els sentiments de Sir Leicester i la reputació de la família. M'hagués agradat també, haver-me preocupat igualment de Lady Dedlock, si les circumstàncies ho haguessin permès, però desafortunadament no ha estat així.

—Seré testimoni de la seva fidelitat, senyor.

Tant abans com després d'haver dit això ha romàs absorta, però finalment es belluga i es dirigeix, impertèrrita en la seva distinció natural i adquirida, cap a la porta. El Sr. Tulkinghorn obre les dues portes exactament com ho hauria fet ahir o com ho hauria fet fa deu anys, i quan surt li ret la seva antiquada reverència. L'esguard que rep del bell rostre que s'endinsa en la foscor no és l'habitual i tampoc ho és el gest, malgrat que és gairebé imperceptible, de reconeixença al seu homenatge. Tanmateix, com ell mateix es confessa en quedar-se sol, aquesta dona s'ha dominat de manera extraordinària.

N'estaria més segur si veiés rondar aquesta dona per les seves cambres amb el cap tirat enrere i la cabellera deixada anar desordenadament, les mans prement la nuca, el cos recargolat com de dolor. Se'n convenceria encara més si veiés aquesta dona anar apressadament d'aquesta manera amunt i avall hores i hores, sense aturar-se, sense caure rendida, seguida per la petjada fidel del Passeig del Fantasma. Però ell tanca la finestra deixant fora l'aire gelat, abaixa les cortines, se'n va al llit i s'adorm. I realment, quan se'n van els estels i l'albada pàl·lida mira d'amagat dins la cambra de la torreta, el troba molt envellit, sembla realment com si ja s'haguessin contractat el fosser i la pala, i que aviat s'haguessin de posar a cavar.

La mateixa pàl·lida albada espia Sir Leicester que, en un somni de

majestuosa condescendència, perdona el poble penedit; i els cosins, que accedeixen a diversos càrrecs públics especialment dotats d'emoluments; i la casta Volumnia, que atorga l'usdefruit de cinquanta mil lliures a un vell i repugnant general, amb una boca plena de dents postisses que fa l'efecte d'un piano massa ple de tecles, el qual durant molt temps va causar l'admiració de Bath i el terror de qualsevol altra comunitat. També tafaneja dins les mansardes, dins els allotjaments dels patis i de damunt els estables, on els somnis de felicitat són menys ambiciosos, casetes de guardabosc i sant matrimoni amb en Will o la Sally. El sol radiant s'enlaira i fa alçar tothom: Wills i Sallys, la humitat latent al terra, les fulles i flors abatudes, els ocells i bèsties i els rèptils, els jardineros que escombren la gespa humida de rou i despleguen una catifa maragda de vellut allí on passen el corró, el fum de la gran foguera de la cuina, que es dreça i s'enlaira dins la tènue atmosfera. Finalment, la bandera s'hissa damunt la testa encara inconscient del Sr. Tulkinghorn, i proclama joiosament que Sir Leicester i Lady Dedlock són a la seva felix llar i que ofereixen hospitalitat a la seva finca de Lincolnshire.

Capítol 42

Al Bufet del Sr. Tulkinghorn

El Sr. Tulkinghorn es trasllada des de les ondulacions verdejants i els roures esponerosos de la finca dels Dedlock, a la calor i la pols sufocants de Londres. La seva manera d'anar i venir entre els dos llocs és un dels seus impenetrables secrets. Entra a Chesney Wold com si ho fes al pis del costat del seu bufet, i torna al seu bufet com si no hagués sortit de Lincoln's Inn Fields. Ni canvia d'indumentària per al viatge, ni després en parla. Aquest matí s'ha esfumat de la seva cambra de la torreta, just com, ara, cap al tard, reapareix al seu barri.

Com qualsevol dels ocells descolorits de Londres que s'ajiquen en aquests agradables paratges, on dels xais en fan pergamins, de les cabres perruques i de les pastures palla, l'advocat, pansit i sec com el bacallà fumat, que habita entre els humans sense casar-s'hi, envellit sense haver experimentat l'alegria juvenil, tan avesat a niar enfonyat en les esquerdes i racons de la naturalesa humana que s'ha oblidat de les seves dimensions més àmplies i millors, arriba a poc a poc a casa. S'ha rostit més que de costum en la fornall dels edificis i dels paviments abrusadors; la seva ment assedegada només pensa en el seu melós vi de Porto de mitja centúria.

El fanaler s'enfila amunt i avall de la seva l'escala per la banda dels Fields on viu el Sr. Tulkinghorn, quan aquest summe sacerdot dels misteris nobiliaris arriba al llobregós pati de casa seva. Puja els graons cap a la portalada i està a punt d'entrar dins l'obscur vestíbul, quan es troba dalt del replà un homenet que s'inclina reverenciosament.

—És vostè, Snagsby?

—Sí, senyor. Espero que es trobi bé, senyor. Havia perdut l'esperança de veure'l, senyor, i ja me'n tornava a casa.

—Sí? Què passa? Què vol?

—Bé, senyor -diu el Sr. Snagsby, mantenint el barret al costat del cap com a deferència al millor dels seus parroquians-, desitjava dir-li un parell de mots, senyor.

—Pot dir-me'ls aquí?

—És clar, senyor.

—Doncs, digui-me'ls -l'advocat es gira, recolza els braços a la barana de ferro que hi ha al replà i contempla el fanaler que il·lumina el pati.

—És a propòsit -diu el Sr. Snagsby, amb veu baixa i misteriosa-, és relacionat ... per dir-ho sense embuts ... amb l'estrangera, senyor.

El Sr. Tulkinghorn se'l mira sorprès. “Quina estrangera?”

—La dona estrangera, senyor. Francesa, si no m'equivoco, oi? No estic familiaritzat amb aquesta llengua, però pel seu posat i el seu aspecte vaig

creure que era francesa; de totes maneres segur que era estrangera. Aquella que era a dalt, senyor, la nit que el Sr. Bucket i jo vam tenir l'honor d'esperar-lo acompanyats del noi que escombra el carrer.

—Oh! Sí, sí. Mademoiselle Hortense.

—Es diu així, senyor? -el Sr. Snagsby tus darrere el seu barret un estossecc de submissió- No estic familiaritzat en general amb els noms estrangers, però no dubto que deu ser aquesta -el Sr. Snagsby fa la impressió d'haver volgut arranjar la resposta amb un intent desesperat de repetir-ne el nom, però pensant-ho bé torna a tossir per excusar-se.

—I què me n'ha de dir -pregunta el Sr. Tulkinghorn-, Snagsby?

—Bé, senyor -contesta el paperaire, protegint la confidència amb el barret-, hi ha una cosa que em carrega. Gaudeixo d'una gran felicitat domèstica ... almenys tan gran com caldria esperar, de debò ... però la meva doneta és un xic propensa a la gelosia. Per dir-ho sense embuts, és molt gelosa. I com pot suposar, una dona estrangera d'aspecte tan distingit que ve a la tenda, i ronda ... si pogués evitar-ho, seria l'últim d'emprar una expressió massa forta, però ronda ... pel veïnat... senyor, ja m'entén és ... oi? Jutgi vostè mateix, senyor.

El Sr. Snagsby, després d'haver-se queixat d'aquesta manera, tus inespecíficament per tal de completar totes les seves reticències.

—Ei, què vol dir? -pregunta el Sr. Tulkinghorn.

—D'això es tracta, senyor -contesta el Sr. Snagsby-; estava segur que ho comprendria i es faria càrrec que els meus sentiments són raonables si s'hi afegeix la reconeguda exaltació de la meva doneta. Com pot suposar, aquella dona estrangera ... el nom de la qual acaba de mencionar ara mateix, amb el seu propi accent nadiu, de debò ... com que és força perspicaç, aquella nit devia agafar al vol el mot Snagsby, va fer indagacions, en va obtenir l'adreça i va aparèixer a l'hora de sopar. Ara bé, la Guster, la nostra jove minyona, és tímida i té atacs, i com que es va espantar de l'aspecte de l'estrangera, que és feréstec, i de la manera estrident que té de parlar, feta a propòsit per alarmar persones porugues, en comptes de fer el cor fort va cedir i va baixar rodolant tots els graons de l'escala de la cuina empalmant un atac rere l'altre, una mena d'atacs que de vegades penso que no passen en cap altra casa llevat de la nostra. En conseqüència, només jo podia atendre la botiga, perquè per sort la meva doneta va restar força ocupada. Llavors és quan em va dir que en ser-li negat l'accés al Sr. Tulkinghorn pel seu empleat -que de seguida em vaig adonar que era una manera forana d'anomenar un passant-, es permetria el plaer de venir contínuament a veure'm fins que vostè no la rebés. Des de llavors, com li he dit de bon començament, ha estat rondant ... rondant, senyor -el Sr. Snagsby repeteix el mot amb un èmfasi patètic-, pel veïnat. Els efectes de la seva conducta són imprevisibles. No m'estranyaria que ja hagués donat lloc a lamentables malentesos entre els veïns, sense mencionar -si tal cosa fos possible-, la meva doneta. Tot i així, Déu sap -diu el Sr. Snagsby brandant el

cap- que mai no he pensat en cap dona estrangera, excepte per relacionar-les, abans, amb una colla d'escombres i una criatura als braços, i ara amb arracades i una pandereta. L'hi asseguro, senyor, mai no hi he pensat d'altra manera!

El Sr. Tulkinghorn ha escoltat seriosament la queixa i, quan el paperaire ha acabat, pregunta: “I això és tot, oi, Snagsby?”

—Donc, sí, senyor, això és tot -diu el Sr. Snagsby, acabant amb un estossecc que afegeix clarament: “i per mi ... massa i tot.”

—Ignoro què intenta o què vol de mi Mademoiselle Hortense, a menys que estigui boja -diu l'advocat.

—N'estigui o no, compregui'm, senyor -suplica el Sr. Snagsby-, no és cap consol tenir aquesta amenaça o una altra en forma de daga estrangera clavada enmig de la família.

—No -diu l'altre-. Bé, bé. Això s'ha d'aturar. Em sap greu que n'hagi sofert les conseqüències. Si torna un altre cop, adreci-la aquí.

El Sr. Snagsby, amb moltes reverències i un breu estossecc de disculpa, se'n va alleujat. El Sr. Tulkinghorn puja cap a dalt tot dient-se en el seu fur intern, “Aquestes dones tenen la mà trencada per causar problemes arreu del món. No n'he tingut prou amb la mestressa, i ara vet aquí la minyona! Però, almenys, aquesta barjaula la despatxaré de pressa!”

Mentre encara hi pensa, obre la porta, entra a les palpentes al seu tenebrós bufet, encén les espelmes i mira al voltant. És massa fosc per poder contemplar l'al·legoria que hi ha damunt del seu cap; però l'importú romà, que està sempre sorgint dels núvols i assenyalant, fa clarament la feina de costum. El Sr. Tulkinghorn, sense fer-ne gens de cas, es treu una clau petita de la butxaca, obre un calaix on hi ha una altra clau que obre una arqueta on n'hi ha una altra, i arriba així a la clau del celler, amb la qual es disposa a baixar a les regions del vi d'anyada. Es dirigeix cap a la porta amb un canelobre a la mà, en el moment que sona un truc.

—Qui hi ha? ... Sí, sí, senyora, és vostè, oi? Apareix en bon moment. Acabo de tenir notícies seves. Vinga! Què vol?

Tot dient aquests mots de benvinguda a Mademoiselle Hortense, deixa el canelobre a la lleixa de la xemeneia del rebedor del passant i es dóna copets a la seva resseca galta amb la clau. Aquell personatge felí, amb els llavis serrats i mirant-lo de reüll, tanca suaument la porta abans de contestar:

—M'ha costat moltíssim poder-lo trobar, senyor.

—Li ha costat?

—He vingut molt sovint per aquí, senyor. Sempre m'han dit que no era a casa, que estava ocupat, que això i allò, que no em podia rebre.

—Exacte, completament cert.

—No és veritat. Mentida!

De vegades, les maneres de Mademoiselle Hortense són tan brusques, com si anés a saltar damunt del seu interlocutor, que aquest se'n duu

un ensurt i es fa instintivament enrere. És el que acaba de fer ara el Sr. Tulkinghorn, malgrat que Mademoiselle Hortense, amb els ulls gairebé clucs -i tot i així encara reüllant-, es limita només a somriure desdenyosament i a brandar el cap.

—Vinga, senyora -diu l'advocat, copejant amb impaciència la clau a la lleixa de la xemeneia-. Si ha de dir-me alguna cosa, digui-la, digui-la.

—Senyor, no s'ha portat com cal amb mi. M'ha tractat injustament i amb vilesa.

—Injustament i amb vilesa, oi? -contesta l'advocat, fregant-se el nas amb la clau.

—Sí. És el que li he dit, no? Ho sap prou bé. Em va parar una trampa ... em va ensarronar ... perquè li donés informació; em va demanar que li ensenyés el meu vestit, el que duia Milady aquella nit; em va pregar que me'l posés per venir aquí a trobar-me amb aquell xicot ... Digui! No és així? -Mademoiselle Hortense fa un altre bot.

El Sr. Tulkinghorn sembla que s'estigui dient, mentre la mira amb desconfiança, "Ets una mala pècora, una mala pècora"; després replica: "Està bé, dona, està bé. Li vaig pagar."

—Em va pagar! -repeteix amb un menyspreu ferotge-. Dos sobirans! No els he descanviat, els re ... butjo, els menys ... preo, els llenço! -cosa que va fer literalment, traient-se'ls del pit mentre ho deia i llençant-los contra el terra, amb tanta violència que van rebotre i relluir abans de rodolar cap a un racó on després de giravoltar impetuosament es van parar a poc a poc.

—Au! -fa Mademoiselle Hortense enfosquant els seus grans ulls- M'ha pagat? Déu meu, i tant que sí!

Mentre ella deixa anar una riallada sarcàstica, el Sr. Tulkinghorn es rasca el cap amb la clau.

—Amiga meva, deu ser molt rica -observa assossegadament-, si llença els diners d'aquesta manera!

—Sóc rica -contesta-. Sóc molt rica d'odi. Odio Milady amb totes les meves forces. Ja ho sap.

—Saber-ho? Per què ho havia de saber?

—Perquè, abans de demanar-me que li donés aquella informació, n'estava perfectament assabentat. Perquè sabia del cert que estava en.r.r.rabiada! -sembla plausible que Mademoiselle Hortense consideri insuficient la vibració de la lletra 'r' d'aquest mot, perquè reforça la seva enèrgica pronunciació cloent els dos punys i serrant totes les dents.

—Ah! Jo ho sabia, veritat? -diu el Sr. Tulkinghorn, examinant les dents de la clau.

—Sí, sens dubte. No sóc cega. Vostè es va refiar de mi perquè ho sabia. Tenia raó! La detes ... to -Mademoiselle Hortense plega els braços i li parla per damunt de l'espatlla.

—M'ha de dir alguna cosa més, llevat d'això, Mademoiselle?

—Encara no estic col·locada. Col·loqui'm bé. Aconsegeixi'm un bon lloc! Si no pot fer-ho, o no vol fer-ho, llogui'm per perseguir-la, per parar-li una trampa, per desacreditar-la i deshonrar-la. Li faré un bon servei i amb molt de gust. Això és el que fa vostè. Es pensa que no ho sé?

—Sembla que sap moltes coses -replica el Sr. Tulkinghorn.

—Oi que sí? ¿Es creu que sóc tan ignorant com per a creure, igual que una criatura, que vaig venir aquí amb aquell vestit a trobar-me amb aquell xicot, només per decidir una aposta insignificant, una juguesca? ... Déu meu, i tant que sí! -en aquesta rèplica fins al mot 'juguesca' inclòs, Mademoiselle Hortense ha estat educadament irònica i agradable, després clou completament els seus ulls negres i al mateix instant els obre del tot amb la mirada fixa, com empesa pel menyspreu més amarg i més desafiador.

—Doncs, vegem -diu el Sr. Tulkinghorn, donant-se copets al mentó amb la clau i mirant-la sense alterar-se- com queda tot això.

—Vinga! Vegem-ho -assenteix Mademoiselle, brandant el cap amb batzegades rabiüdes.

—Ha vingut aquí per fer-me la petició força modesta que acaba d'exposar, i si no li és concedida vindrà un altre cop.

—I un altre -diu Mademoiselle assentint amb el cap amb més força i més ràbia- I un altre. I un altre. I encara molts més. Efectivament, tota la vida!

—I no sols aquí, també aniria a casa del Sr. Snagsby, potser? I si tampoc en tragués res, hi tornaria altre cop, oi?

—I un altre -repeteix Mademoiselle amb una determinació catalèptica- I un altre. I un altre. I encara molts més. Efectivament, tota la vida.

—Molt bé. Ara, Mademoiselle Hortense, permeti'm que li recomani que agafi aquest canelobre i reculli els seus diners. Crec que són darrere la mampara del passant, al racó de més enllà.

Ella es limita a riure per damunt l'espalla i a quedar-se quieta al seu lloc amb els braços plegats.

—No vol, oi?

—No, no vull!

—Doncs, serà més pobra; i jo més ric! Miri, senyora, aquesta és la clau del meu celler. És una clau grossa, però les claus de les presons encara en són més. En aquesta ciutat hi ha correccionals per a dones on hi ha rodes de molí, amb portes molt resistents i feixugues igual que les seves claus. Seria una llàstima que una senyora tan temperamental i activa com vostè es trobés amb l'inconvenient que alguna d'aquestes claus la tanqués una temporada. Què n'opina?

—Opino -contesta Mademoiselle, sense fer cap moviment i amb un to clarament servicial- que és un miserable desgraciat.

—Probablement -contesta el Sr. Tulkinghorn, mocant-se amb

calma. Però no li pregunto què opina de mi, sinó què opina de la presó.

—Res. Què m'importa a mi?

—Doncs, li importa moltíssim, senyora -diu l'advocat, guardant-se el mocador i arrançant-se els farbalans amb premeditada calma-, aquí la llei és tan despòtica que impedeix que cap honrat ciutadà anglès pugui ser importunat a casa seva, fins i tot per les visites d'una senyora, en contra de la seva voluntat. I si presenta demanda d'haver estat importunat d'aquesta manera, agafen la senyora busca-raons i l'empresonen sota un règim molt sever. Li passen la clau, senyora -i ho il·lustra amb la clau del celler.

—Vol dir? -contesta Mademoiselle, amb el mateix to agradós- És divertit! Però ... a fe! ... repeteixo, a mi què m'importa?

—Preciosa amiga meva, faci una altra visita aquí, o a cal Sr. Snagsby, i ho veurà.

—En tal cas, m'enviaria a la presó, potser?

—Potser.

Seria una contradicció que algú que estigués fent broma agradablement, com ara la Mademoiselle, escumegés per la boca; per altra banda la seva expressió gairebé de tigressa podria fer l'efecte que li manca poc per aconseguir-ho.

—En resum, senyora, em sap greu ser descortès, però si algun cop es torna a presentar aquí, o allí, sense haver estat invitada, la lliuraré a la policia. La seva galanteria és proverbial, però a la gent que importuna se l'enduen pels carrers de manera ignominiosa, lligada amb corretges a un tauló, bona mossa.

—Ja veurà el que passa -murmura Mademoiselle, allargant la mà-, estaré al cas, si gosa fer-ho!

—I si -prosegueix l'advocat, sense fer-ne cas- aconseguixo col·locar-la en un bon lloc, com podria ser tancar-la a la presó, passarà un cert temps abans que torni a quedar lliure.

—Ja veurà el que passa -repeteix Mademoiselle murmurant com abans.

—I ara -prosegueix l'advocat, sense fer-ne tampoc cas- serà millor que se'n vagi. Pensi-s'ho dos cops abans de comparèixer per aquí.

—Pensi-s'ho vostè -contesta- dos cops dues-centes vegades!

—La seva senyora la va acomiadar, sap -observa el Sr. Tulkinghorn, seguint-la fins al replà-, perquè vostè és una dona d'allò més rancuniosa i intractable. Ara giri full i faci cas del que li dic. Perquè el que dic, ho dic de veritat; i el que amenaço, ho faré, senyora.

Ella baixa les escales sense replicar ni mirar enrere. Quan és fora, ell també baixa; torna amb una botella enteranyinada i es dedica reposadament a fruit del seu contingut; ara i adés, en tirar el cap enrere en la butaca, clissa el pertinaç romà que assenyala des del sostre.